

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous, Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Laskentatoimen suuntautumisvaihtoehto

Pirjo Villanen

YHDISTYSTEN TILINTARKASTUS MURROKSESSA

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

Pirjo Villanen

Yhdistysten tilintarkastus murroksessa, 47 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Liiketalous, Liiketalouden koulutusohjelma

Laskentatoimen suuntautumisvaihtoehto

Opinnäytetyö 2009

Ohjaaja: lehtori Kirsti Toivonen

Opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää tilintarkastuslain 459/2007 aiheuttamia muutoksia yhdistysten tilintarkastukseen. Tilintarkastuslaki 459/2007 tuli voimaan 1.7.2007, ja se jätti yhdistykset lain ulkopuolelle. Yhdistysten kannalta lain suurin uudistus kohdistuu ns. maallikkotilintarkastukseen ja sen lopettamiseen. Yhdistyslain tilintarkastajaa ja tilintarkastusta koskevia säännöksiä ollaan parhaillaan uudistamassa ja maallikkotilintarkastaja ehdotetaan korvattavaksi toiminnantarkastajalla. Toiminnantarkastus olisi tilintarkastuksen tavoin laillisuustarkastusta, joka kohdistuisi yhdistyksen kirjanpitoon, tilinpäätökseen ja hallintoon. Uudistus tulee voimaan noin vuonna 2012.

Yhdistysten tilintarkastuksessa käytetään kahta tilintarkastuslakia (TTL 459/2007 ja TTLa 936/1994) sen mukaan, suorittaako yhdistyksen tilintarkastuksen ns. maallikkotilintarkastaja vai auktorisoitu eli hyväksytty tilintarkastaja. Opinnäytetyössä käsitellään yhdistysten tilintarkastusta ja sitä sääntelevää lainsäädäntöä, miten yhdistysten tilintarkastus suoritetaan tällä hetkellä ja mitä muutoksia siihen on tulossa mahdollisen yhdistyslain uudistamisen jälkeen.

Tutkimusmenetelmä on teoreettinen, kirjallisiin lähteisiin perustuva tutkimus ja sähköpostikysely, joka pohjautuu Oikeusministeriön kyselyyn (OM 18/41/2006) yhdistyslain uudistamisesta. Lähteinä on käytetty kirjoja, lehtiartikkeleita sekä Internet-sivustoa. Oikeusministeriön yhdistyslain uudistamiseen liittyvä Internet-sivusto muodostaa suurimman osan lähdeaineistosta. Yleensä yhdistysten ja yhdistysten tilintarkastukseen liittyvän osion tärkeimmät lähteet muodostuvat yhdistyksiin ja tilintarkastukseen liittyvästä kirjallisuudesta sekä tilintarkastuslaeista 936/1994 ja 459/2007 sekä yhdistyslaista 503/1989.

Opinnäytetyössä tehty sähköpostikysely kohdistuu Etelä-Karjalassa toimiville yhdistyksille, joita kyselyyn valittiin 20. Työssä käsitellään kyselyn tulokset, joita verrataan Oikeusministeriön tekemään kyselyyn sekä sen saamiin lausuntoihin yhdistyslain uudistamisesta.

Kyselystä selvisi, että yhdistyslain kokonaisuudistamiselle ei nähdä tarvetta. Maallikkotilintarkastuksen korvaaminen toiminnantarkastuksella herättää ristiriitaisia tunteita. Sen pelätään olevan monimutkaista ja hankalaa. Sen arvioidaan vievän yhdistysten taloudellisia resursseja. Kustannuksia pelätään aiheutuvan sääntömuutoksista ja tarkastuksista.

Asiasanat: hallinnontarkastaja, hallinnontarkastus, maallikkotilintarkastaja, tilintarkastaja tilintarkastus, tilintarkastuslaki, yhdistys, yhdistyslaki.

ABSTRACT

Pirjo Villanen

Auditing of Associations at a Turning Point, 47 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Accounting

Bachelor's Thesis, 2009

Instructor: Senior Lecturer Kirsti Toivonen

The objective of this study is to examine the law of auditing 459/2007 and its changes to associations and their auditing. The law of auditing came into operation on 1st of July 2007 and the associations were excluded. The biggest change for the associations concerns the layman auditors and the execution of the auditing. Both of them will be finished. The system of auditors and auditing of associations are under development just now. The auditing would be replaced by the inspection of actions. The inspection of actions would be, just like auditing, inspection of legality that would be focused on accounting, closing of the accounts and management of associations. The reform of legislation will come into operation around year 2012.

In the auditing of associations two laws regarding auditing are used (The new law of auditing 459/2007 and the old one 936/1994) subject to the auditing performer. In this thesis the purpose is to study the auditing of associations and the legislation that regulates it. The other issue is how the auditing of associations is carried out currently and what kind of changes there will be in the future if the law of associations is changed.

The research method in this study was theoretical and the study was based on literal sources and questionnaire. The questionnaire was based on the survey of the Ministry of Justice about reform of the law of associations. Data for this study was collected from books, articles and the Internet. The most important source was the website of the Ministry of Justice. These websites are about the law reform of associations. The other source of information consists of the legislation on the subject. The questionnaire of this study was made by e-mail. It was sent to 20 associations in South Karelia. In this study the results of the questionnaire were compared with the surveys and statements of the Ministry of Justice about the law reform of associations.

The results of the thesis show that the respondents of the questionnaires do not see the reform of the law necessary. The layman auditing and the replacement of it with inspection of actions generate conflicting feelings. This means that the associations are afraid of the changes that could be complicated and troublesome. At the same time the associations see that this reform would require a lot of financial resources because of the changes in the rules of associations and in the increase of the price of auditing.

Keywords: Association, Auditing, Auditor, Layman Auditor, Law of Audit, Law of Association, Management Audit, Management Auditor, Law of Audit, Association, Law of Association

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 TAUSTAA.....	8
3 YHDISTYS	10
3.1 Yhdistyksen määritelmä	10
3.2 Yhdistysten luonne ja jaottelu	11
4 YHDISTYSTEN TILINTARKASTUSTA SÄÄNTELEVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ	12
4.1 Tilintarkastuslaki.....	13
4.2 Yhdistyslaki.....	14
5 TILINTARKASTAJAN VALINTA YHDISTYKSISSÄ	14
5.1 Tilintarkastajien lukumäärä	15
5.2 Tilintarkastajan kelpoisuus.....	16
5.3 Tilintarkastajan esteellisyys	16
6 YHDISTYSTEN TILINTARKASTUS SIIRTYMÄKAUDEN AIKANA	17
7 KYSELY YHDISTYKSILLE JA SEN TULOKSET	18
7.1 Kyselyn taustaa	18
7.2 Kyselyn toteutus	19
7.3 Kyselyyn osallistuneet yhdistykset.....	19
7.4 Kyselyn tulokset.....	24
7.4.1 Yhdistysten taustatiedot.....	24
7.4.2 Yhdistyksen toiminnan laajuus.....	25
7.4.3 Yhdistysten tilintarkastus	28
7.5 Yhteenveto kyselyn tuloksista.....	33
7.6 Vertailua Oikeusministeriön ja Etelä-Karjalassa toimivien yhdistysten kyselyn vastausten välillä	34
8 UUDISTUSEHDOTUKSET YHDISTYSLAKIIN	36
8.1 Pienten yhdistysten vapauttaminen hyväksytyin tilintarkastajan suorittamasta tilintarkastusvelvollisuudesta.....	36
8.2 Toiminnantarkastajaa koskevat säännökset	37
8.3 Sääntöjen muuttaminen.....	39
9 MUUTOSEHDOTUSTEN VAIKUTUKSET YHDISTYKSIIN	40
9.1 Muutosehdotusten hyödyt yhdistyksille.....	40
9.2 Muutosehdotusten haitat yhdistyksille	41
10 YHTEENVETO	41

LIITTEET

Liite 1 Kyselylomake

LYHENTEET

KHT-tilintarkastaja	Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja
KHT-tilintarkastusyhteisö	Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö
HTM-tilintarkastaja	Kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja
HTM-tilintarkastusyhteisö	Kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö
OM	Oikeusministeriö
OMTR	Oikeusministeriön työryhmämietintö
prh	Patentti- ja rekisterihallitus
RAY	Raha-automaattiyhdistys
ry	Rekisteröity yhdistys
TTL	Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459
TTLa	Tilintarkastuslaki 28.10.1994/936
YhdL	Yhdistyslaki 26.5.1989/503

,

1 JOHDANTO

Uusi tilintarkastuslaki (459/2007) tuli voimaan 1.7.2007. Samalla kumottiin vuoden 1994 tilintarkastuslaki (936/1994). Keskeisimmät muutokset uudessa tilintarkastuslaissa olivat mm. maallikkotilintarkastuksen lopettaminen vuoteen 2011 ulottuvan siirtymäkauden aikana. Tilintarkastajaksi voi valita vain hyväksytyt tilintarkastajat, jotka on KHT- tai HTM-tilintarkastaja tai KHT- tai HTM-tilintarkastusyhteisö. (Horsmanheimo & Steiner 2008, 17, 19.) Maallikkotilintarkastaja on muu tilintarkastaja kuin hyväksyty eli auktorisoitu tilintarkastaja. Tämä muutos koskee yhdistysten lisäksi myös asunto-osakeyhtiöiden tilintarkastusta.

Edellä mainittu muutos tarkoittaa sitä, että yhdistyksissä ei voi käyttää maallikkotilintarkastajaa enää siirtymäkauden loppumisen eli 31.12.2011 jälkeen. Yhdistykset jäivät kokonaan uuden tilintarkastuslain ulkopuolelle ja niiden tulee noudattaa vanhaa tilintarkastuslakia.

Pääsääntöisesti yhdistysten tilintarkastaja valitaan ja tilintarkastus tehdään ennen tilintarkastuslain muuttamista kumotun tilintarkastuslain (936/1994) mukaan. Jos tilintarkastajaksi valitaan auktorisoitu tilintarkastaja, sovelletaan tilintarkastukseen kuitenkin uuden tilintarkastuslain (459/2007) säännöksiä. Yhdistyslain tilintarkastajaa ja tilintarkastusta koskevia säännöksiä uudistetaan parhaillaan ja on odotettavissa, että uudistus tulee voimaan noin vuonna 2012. (mts. 167.), mahdollisesti laki astuisi voimaan jo vuonna 2011.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää uuden tilintarkastuslain (459/2007) aiheuttamia muutoksia yhdistysten tilintarkastukseen. Kyselyn avulla on tarkoitus selvittää, miten yhdistykset ottavat ehdotetut säädösmuutokset vastaan. Lisäksi tavoitteena on selvittää

- mitä yhdistysten tilintarkastuksessa seuraa siirtymäajan jälkeen
- miten yhdistysten tilintarkastusta tullaan muuttamaan
- miten yhdistyslaki muuttuu tilintarkastuksen osalta

- miten mahdolliset tarkastussäännösten muutokset vaikuttavat yhdistysten sääntöihin
- mitä muutoksia tilintarkastuksesta mahdolliseen hallinnontarkastukseen siirtyminen tuo mukanaan
- sekä minkälaisia hyötyjä ja haittoja yhdistyslain tilintarkastussäädösten muutokset aiheuttavat.

Tässä työssä ei ole tarkoitus käsitellä yhdistysten tilintarkastuksen kulkua eikä yleisesti tilintarkastusta ja tilintarkastajia koskevia säännöksiä.

Tutkimusmenetelmänä käytetään teoreettista, kirjallisiin lähteisiin perustuvaa tutkimusta sekä sähköpostikyselyä. Sähköpostikysely on toteutettu siten, että kyselyyn osallistuville yhdistyksille on lähetetty kyselylomake sähköpostitse. Sähköpostitse toteutettava kysely oli paras vaihtoehto, koska se tavoitti oikean henkilön ja se oli helpoiten toteutettava vaihtoehto. Kyselyyn yhdistykset valittiin eri alojen edustajista.

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 20 yhdistykselle, jotka toimivat Etelä-Karjalassa ja edustivat erityyppisiä yhdistyksiä. Valitsin kyselyyn osallistuvat yhdistykset sillä perusteella, että yhdistykset ovat paikallisia ja niiden yhteystiedot olivat helposti saatavilla Internetissä.

Lähteinä opinnäytetyössä on käytetty yhdistyslain uudistamiseen liittyviä Oikeusministeriön Internet-sivustoja sekä tilintarkastukseen ja yhdistykseen liittyvää kirjallisuutta sekä lehtiä. Lisäksi on käytetty Internet-sivustoja, etenkin yhdistysten esittelyssä.

Opinnäytetyön toisessa luvussa käsitellään yhdistyslain uudistamiseen liittyvää taustaa. Mistä yhdistyslain muutosehdotus on lähtenyt käyntiin ja miten se on edennyt? Kolmas luku käsittelee yhdistystä, sen määritelmää sekä luonnetta ja jaottelua. Neljännessä luvussa käsitellään yhdistyksen tilintarkastusta sääntelevää lainsäädäntöä ja viidennessä luvussa tilintarkastajan valintaa yhdistyksessä. Kuudennessa luvussa luodaan katsaus yhdistysten tilintarkastukseen siirtymäkauden aikana. Yhdistyksille suunnattua kyselyä ja sen tuloksia käsitellään

puolestaan luvussa seitsemän. Kahdeksannessa luvussa käsitellään yhdistyslakiin ehdotettuja lakimuutoksia. Luvussa yhdeksän käsitellään yhdistyksille mahdollisesti aiheutuvia hyötyjä ja haittoja yhdistyslain muutosehdotuksista. Lopuksi, luvussa kymmenen, on työn yhteenveto.

2 TAUSTAA

Tilitarkastuslakia 459/2007 uudistettaessa yhdistykset jäivät tämän lain ulkopuolelle. Eduskunnassa yhdistysten tilintarkastusta koskeva yhdistyslain muutos hylättiin kokonaisuudessaan. Yhdistysten tilintarkastus jatkuu toistaiseksi kumotun tilintarkastuslain 936/1994 mukaisesti. Eduskunta edellytti, että hallitus aloittaa välittömästi yhteistyössä järjestöjen kanssa yhdistysten talouden ja hallinnon tarkastusta koskevien säännösten valmistelun. Tarkoituksena on, että yhdistyksissä tarkastus voidaan suorittaa yhdistyksen sisäisiä ja ulkoisia tarpeita varten tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Yhdistysten tilintarkastusta koskevien säännösten muutostyö on käynnistynyt keväällä 2007. (Horsmanheimo & Kaisanlahti & Steiner 2007, 491; Vierros 2008, 29.)

Muutostyöhön on liittynyt Oikeusministeriön antama arviomuistio yhdistyslain tarkistamisesta. Tarkistustyöryhmä puolestaan asetettiin marraskuussa 2007 ja se antoi oman mietintönsä (Oikeusministeriön mietintö 2008:3) yhdistyslain tarkistamisesta. Eri tahoilta pyydettiin lausuntoja yhdistyslain tarkistamisesta, ja tämä laaja lausuntokierros eri tahoille päättyi tammikuussa 2009. Hallituksen esitys annettaneen aikaisintaan loppusyksyllä 2009. Kirjoittamishetkellä yhdistyslain tarkistamisesta ei ollut tiedotettu mitään uutta (11.11.2009). Odotettavissa on, että uudistus tulee voimaan vuonna 2012, mahdollisesti laki astuisi voimaan jo vuonna 2011. Tällöin hallituksen esitys annettaisiin joulukuussa 2009. Tällöin ei varsinaiselle lausuntokierrokselle olisi enää aikaa.

Uusi tilintarkastuslaki olisi soveltunut hyvin sellaisenaankin koskemaan myös yhdistyksiä (Nevalainen 2007, 4.). Yhdistys, jonka yhteenlasketut tuotot ylittävät 200 000 € ja jonka taseen loppusumma ylittää 100 000 € ei voida katsoa

kovin pieneksi yhdistykseksi. Hyväksytyn tilintarkastajan käyttö lisäisi taloudellisen raportoinnin uskottavuutta. Pienemmät yhdistykset olisivat, siis samoin kuin muutkin pienemmät yhteisöt voineet saada vapautuksen tilintarkastajan valinnasta kokonsa perusteella, mikäli sitä ei säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä edellytetä. Pienellä yhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, jossa päättyneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on täytynyt enintään yksi seuraavista kolmesta vaihtoehdosta:

- 1) Taseen loppusumma on yli 100 000 €.
- 2) Liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on yli 200 000 €.
- 3) Palveluksessa on keskimäärin yli 3 henkilöä. (TTL 4 §; Tomperi 2009, 16.)

Yhdistysten tilintarkastus puhutti suuresti varsinkin siinä vaiheessa, kun yhdistysten tilintarkastus jäi uuden tilintarkastuslain ulkopuolelle. Yhdistysten tilintarkastus puhuttaa edelleen, ja viime aikoina on käyty paljon keskustelua tilintarkastuksen tärkeydestä.

Esimerkkinä voidaan mainita eduskunnan urheilukerho, jossa paljastui syksyllä 2009 noin 70 000 euron kavallus. Kavallukset myönsi eduskunnan virkamies, joka oli peitellyt jälkiään vuosien ajan esittämällä tekaistuja tilinpäätöksiä. Eduskunnan urheilukerho on rekisteröimätön yhdistys. Tässä tapauksessa on luotettu eduskunnan virkamiehiin ja heidän työhönsä. Heidän on oletettu toimivan rehellisesti. Kavallus on päässyt tapahtumaan ns. tilintarkastajan selän takana. Tapauksesta on seurauksena tehostettu tarkastus koko eduskunnassa. Kaikki rahaan liittyvä toiminta tarkastetaan. Eduskunta aikoo myös tiukentaa tilintarkastusta. Tilintarkastajina kerhossa oli toiminut kaksi kansanedustajaa. Kerhojen varsinainen tilintarkastus on ollut kerhojen valitsemien, yleensä kahden tarkastajan tekemä. Seurauksena kavalluksesta on, että jatkossa eduskunnan kerhojen tilit tarkastetaan vuosittain eduskunnan tilitoimistossa tai tarkastuksen tekee ammattimainen tilintarkastaja tilitoimiston toimeksiannosta. (YLE 2009.)

Edellä mainittu ei ole varmaankaan ainut laatuaan ja mainitun tapauksen perusteellakin voidaan sanoa, että tilintarkastus on tarpeen erilaisissa yhteisöissä. Väärinkäytöksiä näyttää tapahtuvan tarkastuksista huolimatta. Nämä ovat kui-

tenkin vain yksittäistapauksia eikä tätä voida pitää maan yleisenä tapana. Mikäli tällaisia tapauksia alkaa tulla esille enemmän, ammattitilintarkastajille riittää työtä.

3 YHDISTYS

Tässä työssä yhdistyksellä tarkoitetaan esimerkiksi puolueiden, urheilu- ja muuta harrastustoimintaa varten perustettua seuraa. Monet uskonnolliset yhdistykunnat ovat myös yhdistyksiä, ellei niillä ole valtion tunnustamaa asemaa. Tällainen valtion tunnustama asema on esimerkiksi Suomen evankelisluterilaisella ja katolisella kirkolla. Niistä säädetään erikseen. Yhdistykset ovat aatteellista toimintaa varten perustettuja yhteisöjä. (Korkeamäki 2008, 120; Tomperi 2009, 133.) Yhdistyksen voivat perustaa 15 vuotta täyttäneet luonnolliset henkilöt tai oikeustoimikelpoiset yhteisöt. Perustajia yhdistyksellä tulee olla vähintään kolme. Yhdistyksen perustamisesta on laadittava perustamisasiakirja, johon liitetään yhdistyksen säännöt. Yhdistys saavuttaa oikeustoimikelpoisuuden, kun se rekisteröidään Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään yhdistysrekisteriin. (mt.) Suomessa Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämässä yhdistysrekisterissä on noin 127 000 yhdistystä. (Patentti- ja rekisterihallitus 2009.)

Yhdistyksen asioissa ylintä päätösvaltaa käyttävät sen jäsenet yhdistyksen kokouksessa, erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse. Jäsenten päätösvaltaa voidaan myös delegoida yhdistyksen valtuutetuille. Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, jossa on vähintään kolme jäsentä. Hallituksen valitsee yhdistyksen kokous tai valtuutettujen kokous. (Korkeamäki 2008, 120.)

3.1 Yhdistyksen määritelmä

Norri ja Palsala (1989, 21.) määrittelevät yhdistyksen vähintään kolmen henkilön muodostamaksi yhteenliittymäksi, joka on perustettu yhteisten tarkoitusten toteuttamista varten. Suurin osa yhdistyksistä liittyy ammattiin ja elinkeinoon. Tähän joukkoon kuuluvat mm. ammattiosastot. Toiseksi suurin ryhmä ovat puo-

luepoliittiset järjestöt. Muita huomattavia yhdistysryhmiä ovat sosiaali-, kulttuuri- ja urheilujärjestöt. (Paananen 2001, 5 - 6.)

Yhdistyksiä varten on säädetty yhdistyslaki, joka on yleislaki ja se koskee ns. aatteellisia yhdistyksiä. Yhdistyslain (26.5.1989/503) 1 §:n mukaan yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. Yhdistyksen tarkoitus ei saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen. Yhdistyslaki ei koske yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen edun hankkiminen jäsenille tai muille osallisilleen tai jonka tarkoitus tai toiminnan laatu muuten on pääasiassa taloudellinen (YhdL 2 §). Yhdistys saa harjoittaa vain sellaista taloudellista toimintaa, joka on määrätty sen säännöissä tai joka muutoin liittyy välittömästi kyseisen yhdistyksen toimintaan ja jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena (YhdL 5 §).

3.2 Yhdistysten luonne ja jaottelu

Yhdistys voi olla rekisteröity, rekisteröimätön tai laissa tai asetuksessa erikseen määritelty yhdistys. Laissa erikseen määritelty yhdistys on esimerkiksi Suomen Punainen Risti. Rekisteröidyt yhdistykset ovat oikeustoimikelpoisia eli ne voivat hankkia omaisuutta ja tehdä sopimuksia. Rekisteröityjen yhdistysten jäsenet eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa yhdistyksen velvoitteista. Rekisteröimättömän yhdistyksen toiminnasta vastuun kantavat henkilöt, jotka osallistuvat yhdistyksen vastuun aiheuttavaan toimintaan. Rekisteröimättömät yhdistykset eivät ole oikeustoimikelpoisia. (Tomperi 2009, 133; Yhdistystieto 2009.)

Halila & Tarasti (2006, 23, 28.) jaottelevat yhdistykset aatteellisiin ja taloudellisiin sekä yksityisoikeudellisiin ja julkisoikeudellisiin yhdistyksiin. Tällä perusteella saadaan yhdistyksistä seuraavanlainen jaottelu:

- yksityisoikeudelliset aatteelliset yhdistykset
- julkisoikeudelliset aatteelliset yhdistykset (Suomen Asianajajaliitto)
- yksityisoikeudelliset taloudelliset yhdistykset (Liikennevakuutusyhdistys)
- julkisoikeudelliset taloudelliset yhdistykset (kalastuskunnat).

Suluissa on mainittu esimerkki mainitusta yhdistystyyppistä. Yhdistykset, joista säännellään yhdistyslaissa, ovat poikkeuksetta yksityisoikeudellisia yhdistyksiä. Edellä mainittu jako ei ole täydellisesti voimassa Suomessa, koska yhdistykset voivat olla myös sekatyypisiä. Julkisoikeudellisten yhdistysten perustunnusmerkinä on perustamistapa. Ne on perustettu lailla tai asetuksella. Lisäksi nämä yhdistykset toimivat eräiltä osin julkisten tehtävien hoitamisessa. Julkisoikeudellisissa yhdistyksissä yhdistyslakia sovelletaan vain, mikäli näin on erikseen säädetty. Tällaisia yhdistyksiä ovat esimerkiksi uittoyhdistykset, metsänhoitoyhdistykset, kauppakamarit ja Suomen Asianajajaliitto. (Halila & Tarasti 2006, 23.)

Rekisteröidyt yhdistykset voidaan ryhmitellä monella eri perusteella. Useimpien ne ryhmitellään niiden toimialan ja yhteiskunnallisen tehtävän mukaan. Yhdistysten yhteiskunnallisten tehtävien perusteella ne voidaan jakaa neljään alueeseen:

- yhteiskunnan poliittiseen ja hallinnolliseen päätöksentekoon vaikuttaminen (puolueet)
- ryhmäetujen ajaminen (ammattiyhdistykset)
- palveluiden tuottaminen (sosiaalialan yhdistykset)
- vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tarjoaminen (kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja harrastustoiminnan yhdistykset). (mts. 28.)

4 YHDISTYSTEN TILINTARKASTUSTA SÄÄNTELEVÄ LAIN- SÄÄDÄNTÖ

Yhdistysten tilintarkastukseen on 1.1.1995 alkaen sovellettu kaikkia yhteisöjä koskevaa tilintarkastuslakia (936/1994), joka kumottiin uudella tilintarkastuslailla (459/2007). Uudella tilintarkastuslailla vapautettiin pienimmät yhteisöt lakisääteisestä tilintarkastuksesta, jota tämän jälkeen voi suorittaa vain auktorisoidut tilintarkastajat. Tilintarkastuslain siirtymäsäännösten mukaan lain säännösten estämättä yhdistyksissä sovelletaan kuitenkin yhä kumotun tilintarkastuslain

(936/1994) säännöksiä muun kuin auktorisoidun tilintarkastajan eli ns. maallikkotilintarkastajan valintaan ja tällaisen tilintarkastajan tekemään tilintarkastukseen.

Tilintarkastusvelvollisuus koskee kaikkia yhdistyksiä koosta ja toiminnan laajuudesta riippumatta. Yhdistysten tilintarkastuksesta säädetään kumotussa tilintarkastuslaissa (936/1994) ja voimassa olevassa tilintarkastuslaissa (459/2007) sekä yhdistyslaissa (503/1989). Yhdistysten tilintarkastuksen kannalta merkittävin muutos uudessa tilintarkastuslaissa on maallikkotilintarkastajista luopuminen. Yhdistysten tilintarkastajat voivat kuitenkin vielä siirtymäsäännösten aikana olla maallikkotilintarkastajia. Tilintarkastuslain uudistuksen yhteydessä yhdistyslakiin ei tehty muutoksia. Tästä syystä yhdistyslaki viittaa edelleen vanhaan tilintarkastuslakiin.

4.1 Tilintarkastuslaki

Tilintarkastuslaki on tilintarkastusta ja tilintarkastajia sääntelevä yleislaki. Sitä sovelletaan, jollei muualla laissa säädetä toisin. Nykyinen tilintarkastuslaki tuli voimaan 1.7.2007. Lakiin sisältyvien siirtymäsäännösten perusteella noudatetaan tietyiltä osin vanhaa tilintarkastuslakia (936/1994). Siirtymäsäännökset koskevat ns. maallikkotilintarkastajien toimintaa. (Tomperi 2009, 14.) Maallikkotilintarkastaja on muu kuin auktorisoitu eli HTM- tai KHT-tilintarkastaja tai HTM- tai KHT-tilintarkastusyhteisö.

Pääsääntöisesti yhdistysten tilintarkastaja valitaan ja tilintarkastus tehdään ennen yhdistyslain muuttamista kumotun tilintarkastuslain (TTLa 936/1994) mukaan. Jos tilintarkastajaksi valitaan auktorisoitu tilintarkastaja, sovelletaan tilintarkastukseen kuitenkin uuden tilintarkastuslain (TTL 459/2007) säännöksiä. Auktorisoitu tilintarkastaja on yhdistyksissä valittava, mikäli TTLa sitä edellyttää. Pienissäkin yhdistyksissä tilintarkastajan valinta on pakollinen ainakin toistaiseksi (TTL 57 §). (Muukkonen 2008, 108).

4.2 Yhdistyslaki

Yhdistyslaissa (503/1989) on ollut niukasti säännöksiä tilintarkastuksen suorittamisesta. Laissa on säännöksiä tilintarkastajien lukumäärästä (YhdL 38 §), valinnasta ja erottamisesta (YhdL 23 ja 26 §) sekä vahingonkorvausvelvollisuudesta (YhdL 39 §). Yhdistyslain mukaan yhdistyksen säännöissä on mainittava yhdistyksen tilintarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi (8 §) sekä milloin yhdistyksen tilintarkastajat valitaan. Yhdistyslain 6. luvun 38 §:ssä todetaan, että yhdistyksen tilintarkastuksesta on voimassa, mitä yhdistyslaissa ja tilintarkastuslaissa (936/1994) säädetään.

Yhdistyslain 8 § edellyttää tilintarkastajien toimikauden määräämisestä. Tilintarkastajien toimikausi on määrättävä yhdistyksen säännöissä. Toimikausi voi olla joko määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Tilintarkastajien toimikauteen vaikuttaa oleellisesti yhdistyksen tilikausi. Tarkastusvelvollisuus kohdistuu kulloiseenkin tilikauteen. Pääsääntöisesti tilintarkastajan toimikausi on yhdistyksen tilikausi.

5 TILINTARKASTAJAN VALINTA YHDISTYKSISSÄ

Pääsääntöisesti yhdistysten tilintarkastaja valitaan ja tilintarkastus tehdään ennen yhdistyslain muuttamista kumotun tilintarkastuslain (936/1994) mukaan. Jos tilintarkastajaksi valitaan KHT- tai HTM-tilintarkastaja tai KHT- tai HTM-tilintarkastusyhteisö, sovelletaan tilintarkastukseen uuden tilintarkastuslain (459/2007) säännöksiä. Yhdistyksen tilintarkastajaa ja tilintarkastusta koskevia säännöksiä uudistetaan parhaillaan ja on odotettavissa, että uudistus tulee voimaan vuonna 2012.

Tilintarkastajien valitsemisesta ja erottamisesta päättää yhdistyksen kokous tai, jos säännöissä niin määrätään, valtuutettujen kokous (YhdL 23 §). Yhdistyksen säännöissä on mainittava, milloin yhdistyksen tilintarkastajat valitaan. Tavalli-

simmin yhdistyksen tilintarkastajat valitaan yhdistyksen vuosikokouksessa. Yhdistyslain 23 §:n mukaan tilintarkastajien valinnasta voidaan päättää vain yhdistyksen tai valtuutettujen kokouksessa. Tämä on päätettävä lakimääräisessä kokouksessa tai lakimääräisissä kokouksissa. (Hallila & Tarasti 2006, 137.). Yhdistykselle valittua tilintarkastajaa ei ilmoiteta yhdistysrekisteriin.

Valitun tilintarkastajan on suoritettava yhdistyksen tilintarkastus hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Tilintarkastaja voi joutua suorittamaan tilintarkastustyötä yhdistyksessä jo tilikauden aikana, mikäli yhdistyksen toiminnan laatu ja laajuus sitä vaativat eli suuremmissa yhdistyksissä. Pienempien yhdistysten tilintarkastus voidaan tehdä hyvän tilintarkastustavan mukaisesti yhdellä kertaa tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä. (Hallila & Tarasti 2006, 528 – 529.) Yhdistysten tilintarkastus, kuten muidenkin yhteisöjen tilintarkastus jakaantuu neljään pääosaan eli hallinnon, kirjanpidon, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tarkastukseen.

5.1 Tilintarkastajien lukumäärä

Tilintarkastajien lukumäärästä voidaan määrätä säännöissä. Yhdistyslain 38 §:n mukaan yhdistyksellä on oltava vähintään yksi tilintarkastaja ja yksi varatilintarkastaja. Tilintarkastajien lukumäärä voidaan määritellä kiinteästi tai jättää yhdistyksen kokouksen päätettäväksi. Yhdistyksen säännöissä on YhdL 8 §:ssä säädetyllä tavalla määrättävä tilintarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä. Yhdistyksellä on tavallisesti kaksi varsinaista ja kaksi varatilintarkastajaa. (Hallila & Tarasti 2006, 523.) Varatilintarkastaja tulee varsinaisen tarkastajan tilalle, jos tämä ei voi täyttää tehtäväänsä. Tilintarkastajalla on myös oikeus erota tehtävästään tai tilintarkastaja voidaan erottaa, jolloin hänen tilalleen astuu varatilintarkastaja.

5.2 Tilintarkastajan kelpoisuus

Yhdistyslaissa ei aseteta yhdistysten tilintarkastajalle kelpoisuusvaatimuksia. Yhdistyksistä suurimman osan talous on niin vähäinen, että sen tarkastaminen käy hyvin myös kokemattomammalta tilintarkastajalta. Yhdistyslain mukaan tilintarkastajalta edellytetään sellaista kirjanpidollista ja muuta asiantuntemusta, mikä yhdistyksen toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen on tarpeellinen tehtävän hoitamiseksi. Mikäli yhdistyksen toiminta on suurta ja laajaa, myös tilintarkastajalta vaaditaan ammattitaitoa. (Norri & Palsala.1989, 163.)

Pienissä yhdistyksissä voi tilintarkastajana toimia myös muu kuin hyväksytty tilintarkastaja (TTL 4 §) eli maallikotilintarkastaja. Tilintarkastajana voi toimia myös yhdistyksen jäsen, jos hän täyttää tarkastuslain mukaiset riippumattomuus- ja esteellisyysäännökset. Tilintarkastajalla tulee kuitenkin aina olla riittävä laskentatoimen, taloudellisten ja oikeudellisten sekä tilintarkastuksen tuntemus. (Tomperi 2009, 133 - 134.)

5.3 Tilintarkastajan esteellisyys

Hallituksen jäsen tai muu henkilö, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta. Yhdistyksen jäsen ei ole jäsenyytensä perusteella esteellinen toimimaan yhdistyksen tilintarkastajana. (Korkeamäki 2008, 120.)

Yhdistyslakiin ei sisälly tilintarkastajan esteellisyyttä koskevia sääntöjä. Tilintarkastajana ei saa toimia sellainen henkilö, joka on osallistunut yhdistyksen talouden hoitamiseen tai tilien pitämiseen tai ollut vastuussa näistä tehtävistä eli jäävi. Jääviys ulottuu myös läheisiin. (mts. 164.) Tilintarkastajalle asetettavat pätevyysvaatimukset tai hänen esteellisyyttään koskevat säännökset ovat tilintarkastuslaissa. (Riistama 2000, 125.)

6 YHDISTYSTEN TILINTARKASTUS SIIRTYMÄKAUDEN AIKANA

Yhdistysten tilintarkastuksen siirtymäkausi ulottuu vuoden 2011 loppuun saakka. Se on pitkäkö, sillä uuden tilintarkastuslain tultua voimaan eduskunta edellytti, että hallitus aloittaa välittömästi yhteistyössä järjestöjen kanssa yhdistysten talouden ja hallinnon tarkastusta koskevien säännösten valmistelun. Säännösten muutostyö vie oman aikansa lausuntokierroksineen ja valmisteluineen. Yhdistysten tilintarkastusta koskevien säännösten muutostyö käynnistyi keväällä 2007, ja hallituksen esitystä asiasta odotetaan loppuvuodesta 2009.

Uuden tilintarkastuslain tultua voimaan 1.7.2007 yhdistyksissä sovelletaan kumottavan tilintarkastuslain säännöksiä muun kuin auktorisoidun tilintarkastajan valintaan ja tällaisen tilintarkastajan suorittamaan tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tilintarkastukseen (TTL 57.3 §). Jos yhdistyksessä valitaan tilintarkastajaksi KHT- tai HTM-tilintarkastaja tai KHT- tai HTM-tilintarkastusyhteisö, on tämän suorittaman tilintarkastuksen sisältöön sovellettava uuden tilintarkastuslain säännöksiä. Yhdistyksen kokous voi olla velvollinen valitsemaan hyväksytyyn tilintarkastajan säännöissä olevan määräyksen perusteella tai siksi, että kumottavan vanhan tilintarkastuslain kokorajat toteutuvat.

Yhdistyksissä voidaan edelleen valita ns. maallikotilintarkastaja siirtymäkauden ajan. Maallikotilintarkastaja on muu tilintarkastaja kuin auktorisoitu tilintarkastaja. (Horsmanheimo & Kaisanlahti & Steiner 2007, 492) Maallikotilintarkastajan valintaan ja hänen suorittamaan tarkastukseen sovelletaan vanhan tilintarkastuslain säännöksiä.

Siirtymäkauden aikana yhdistysten tilintarkastuksessa noudatetaan siis kahta tilintarkastuslakia samanaikaisesti. Pääsääntöisesti sovelletaan kuitenkin kumottua tilintarkastuslakia (TTLa 936/1994) siirtymäkauden aikana. Tämä merkitsee myös sitä, että kaikissa yhdistyksissä säilyy tilintarkastusvelvollisuus tuon ajan. Yhdistykset toimivat varmaankin suurelta osin entisen käytännön mukaan. Toisaalta kahden lain yhtäaikainen soveltaminen voi tuoda mukanaan myös ongelmia.

7 KYSELY YHDISTYKSILLE JA SEN TULOKSET

Tässä työssä tehdyn kyselyn pohjana on ollut Oikeusministeriön kysely (OM 18/14/2006) yhdistyslain tarkistamisesta. Oikeusministeriö pyysi lausuntoja eri tahoilta yhdistyslain uudistamisesta. Oikeusministeriön kysely on pohjana sen vuoksi, että voidaan arvioida ja vertailla Etelä-Karjalassa toimivien yhdistysten vastauksia Oikeusministeriön kyselyn vastauksiin ja lausuntopalautteisiin. Näin voidaan arvioida, ovatko yhdistyslain tarkistamiseen ja yhdistysten tilintarkastukseen liittyvät vastaukset samansuuntaiset, ovatko pienten Etelä-Karjalassa toimivien yhdistysten vastaukset ja mielipiteet samansuuntaisia kuin isojen, valtakunnallisten yhdistysten.

Kysely toteutettiin sähköpostikyselynä ja se lähetettiin 20 Etelä-Karjalassa toimivalle yhdistykselle. Kyselyyn vastanneet 11 yhdistystä toimivat eri aloilla. Yhdistysten toimialat liittyvät mm. erilaisiin harrastustoimintoihin, sosiaalialaan ja politiikkaan. Jokaisen yhdistyksen toimialasta kerrotaan myöhemmin erikseen. Kyselyn tulokset käsitellään samassa järjestyksessä ja muodossa kuin kysymykset ovat kyselylomakkeessa. Lisäksi tuloksista on yhteenveto ja vertailu Oikeusministeriön kyselyyn.

7.1 Kyselyn taustaa

Kyselyn pohjana oli Oikeusministeriön kysely (OM 18/41/2006) yhdistyslain tarkistamisesta. Oikeusministeriön työryhmä antoi kesäkuussa 2008 mietinnön yhdistyslain tarkistamisesta (OM 2008:3). Työryhmä ehdotti mm. säännöksiä toiminnantarkastajasta. Toiminnantarkastus vastaisi käytännössä tilintarkastuslain 936/2004 mukaista maallikkotilintarkastusta. Toiminnantarkastaja voisi olla ainoa tarkastaja pienessä yhdistyksessä tai tilintarkastajan rinnalla kaikissa yhdistyksissä. Työryhmä ehdotti lisäksi, että pienimmät yhdistykset vapautettaisiin muiden yhteisöjen tapaan lakisääteisestä tilintarkastuksesta.

Valitsin kyselyyn yhdistykset Etelä-Karjalan alueelta ja yhdistykset edustavat eri toimialoja. Kyselyyn valitut 20 yhdistystä toimivat erilaisten harrastusten, terveyden, politiikan ja yhteiskunnallisten asioiden aloilla. Kyselylomakkeen (liite 1) saatteineen laitoin sähköpostin liitteeksi. Kyselylomakkeen pystyi täyttämään tietokoneella ja edelleen lähettämään takaisin sähköpostin liitteenä. Yhdistykset kyselyyn valitsin Internetistä sen mukaan, että sieltä löytyi myös yhdistyksen puheenjohtajan yhteystiedot (=sähköpostiosoite). Sähköpostikyselyyn valitsin sen takia, että se tavoittaisi helpoimmin yhdistyksen edustajan.

7.2 Kyselyn toteutus

Kysely toteutettiin sähköpostikyselyinä, koska se pystyttiin kohdentamaan suoraan oikealle henkilölle yhdistyksessä. Laitoin kyselyn sähköpostilla 22.5.2009 ja määräpäivään 15.6.2009 mennessä sain vastauksia neljä kappaletta. Yksi vastaus tuli heinäkuussa. Vastauksista neljä tuli sähköpostin välityksellä ja yksi postitse. Yhdistykset olivat tuohon aikaan vuodesta varmaankin käymässä jo kesälomille, koska vastauksia tuli niukasti. Syksyn koittaessa laitoin kyselyn uudestaan, jotta saisin vastauksia enemmän. Laitoin kyselyn uudelleen 5.9.2009 ja määräaikaan 30.9.2009 mennessä vastauksia tuli kuusi. Vastauksista viisi tuli sähköpostin välityksellä, yksi yhdistyksen edustaja halusi vastata puhelimitse. Suuntasin kyselyn yhdistyksen puheenjohtajille. Kahdessa yhdistyksessä vastaajina oli kuitenkin yhdistyksen talousasioista vastaava henkilö, sillä puheenjohtajan mielestä kyselyyn vastaaminen soveltui paremmin heille.

7.3 Kyselyyn osallistuneet yhdistykset

Kyselyyn osallistui 11 yhdistystä, jotka olivat

- Etelä-Karjalan Dementiayhdistys ry
- Etelä-Karjalan Kylät ry
- Etelä-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys EKLY
- Etelä-Karjalan Puunsorvaajat ry
- Kaakkois-Suomen MS-yhdistys ry

- Kaakon Noutajakoira yhdistys ry
- Keskustan Etelä-Karjalan piiri ry
- Lappeenrannan Seudun luonnonsuojeluyhdistys ry
- Lappeenrannan Seudun työnhakijat ry
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys Etelä-Karjala
- Sutelan Martat ry

Kaikki kyselyyn osallistuneet yhdistykset toimivat Etelä-Karjalan alueella. Jokaisesta yhdistyksestä on pieni esittely heidän toimialastaan ja toiminnastaan heidän omien Internet-sivustojen tai sääntöjen pohjalta.

Etelä-Karjalan Dementiayhdistys ry

Etelä-Karjalan Dementiayhdistys ry tekee työtä muistihäiriöitä ja dementiaa aiheuttavien sairauksien haittavaikutusten vähentämiseksi ja hoidon kehittämiseksi. Yhdistys tiedottaa ja ohjaa sairauteen liittyvissä asioissa. Yhdistys tarjoaa dementianeuvontaa, järjestää yleisöluentoja sekä tarjoaa koulutusta ammattihenkilöstölle. Toimialueena yhdistyksellä on Etelä-Karjalassa Imatra, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Taipalsaari ja Ylämaa. (Etelä-Karjalan Dementiayhdistys 2009.)

Etelä-Karjalan Kylät ry

Etelä-Karjalan Kylät ry on Etelä-Karjalan maakunnan kylien yhteenliittymä. Sen kotipaikka on Lappeenranta. Yhdistyksen tehtävänä on kylien palveleminen ja maakunnan alueella olevien kylien yhteistoimintaelimenä toimiminen. Sen tarkoituksena on toimia kylä- ja asukastoiminnan yhteisten etujen ajamiseksi ja yhteistyöelimenä, kehittää ja edistää kaupunki- ja maaseutuväen yhteistyötä ja -ymmärrystä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää kokouksia, kylätoimintapäiviä, luento- ja esitelmätilaisuuksia jäsenille sekä kylätoimintaan liittyvää koulutus- ja tiedotustoimintaa. Toimialueensa kylä- ja asukastoimikuntien ja -yhdistysten etujärjestönä se osallistuu aluetta koskevaan suunnitteluun ja pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon. Etelä-Karjalan Kylät ry tekee aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja viranomaisille. Lisäksi se edistää kylätoiminnan

omatoimisuutta, opastaa ja kouluttaa kyliä kehittämään toimintaansa. Etelä-Karjalan Kylät ry pitää rekisteriä Etelä-Karjalassa toimivista kylä- ja asukastoi-mikunnista sekä muista kylätoimintaa harjoittavista yhdistyksistä. (Etelä-Karjalan Kylät ry 2009.)

Etelä-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys

Etelä-Karjalan Lintutieteellisen yhdistys EKLY:n kotipaikkana on Lappeenranta ja sen toiminta-alue on Etelä-Karjala. Yhdistyksen tarkoituksena on olla toiminta-alueensa lintuharrastajien yhdyssiteenä, edistää lintuihin kohdistuvaa harrastusta ja tutkimusta sekä lintujen ja muun luonnon suojelua. (Etelä-Karjllan Lintutieteellinen yhdistys EKLY 2009.)

Etelä-Karjalan Puunsorvaajat ry

Etelä-Karjalan Puunsorvaajat ry on joukko puunsorvauksesta kiinnostuneita henkilöitä. Yhdistyksen tavoitteena on yhdistää puunsorvaajia ja yleisemminkin puutyön harrastajia Etelä-Karjalan alueella. Yhdistys järjestää puunsorvauskoulutusta sekä kursseja myös muilta puutyöharrastuksen alueilta. Se auttaa jäseniään mm. sorvihankinnoissa sekä laaja puutyökirjasto palvelee jäsenistöä. (Etelä-Karjalan puunsorvaajat ry 2009.)

Kaakkois-Suomen MS-yhdistys ry

Kaakkois-Suomen MS-yhdistys ry on yksi Suomen MS-liiton alueellisista jäsenyhdistyksistä. Se toimii Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueella. Yhdistys toimii multippelliskleroosia ja harvinaisia neurologisia sairauksia sairastavien etujen edistäjänä. Se vastaa tiedotuksesta jäsenistölle ja päättäjille, kannustaa ja järjestää ohjattua ja omatoimista kuntoutusta sekä tukee potilasjäseniä ja heidän omaisiaan. Yhdistys pitää myös yhteyttä muihin vammaisjärjestöihin. Yhdistyksen tärkein tehtävä on edunvalvonta ja toisena tulee virkistys, johon kuuluvat mm. matkat ulkomaille sekä teatteri-, konsertti- ja tutustumisretket kotimaassa. (Kaakkois-Suomen MS-yhdistys ry 2009.)

Kaakon Noutajakoira yhdistys ry

Kaakon Noutajakoira yhdistys ry toimii Kaakkois-Suomen alueella ja se on Suomen Noutajakoira järjestön jäsenyhdistys. Kaakon Noutajakoira yhdistys on jaettu aluetoimikuntiin, jotka vastaavat oman alueensa perustoiminnasta. Toiminta on keskittynyt Imatran, Lappeenrannan, Pohjois-Kymenlaakson ja Etelä-Kymenlaakson alueille, joissa jokaisella on oma aluetoimikunta. Yhdistys järjestää edellä mainituilla alueilla peruskoulutusta sekä näyttely-, tottelevaisuus-, järjestämis-, taipumus- ja metsästyskoulutusta. Yhdistys järjestää eri lajien koikeita, näyttelyitä, koulutusleirejä, syys- ja talvipäiviä. (Kaakon Noutajakoira yhdistys 2009.)

Keskustan Etelä-Karjalan piiri ry

Keskustan Etelä-Karjalan piiri ry on poliittinen nuorisoyhdistys, joka vaikuttaa yhteiskuntaan arvojen ja ohjelmien mukaisesti politiikan keinoin ja kasvatetaan nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen. (Keskustanuoret. Keskustan Etelä-Karjalan piiri 2009.)

Lappeenrannan Seudun luonnonsuojeluyhdistys ry

Lappeenrannan Seudun luonnonsuojeluyhdistys ry:n kotikunta on Lappeenranta. Yhdistyksen toimi-alue käsittää Lappeenrannan ja Ylämaan kunnat. Yhdistys liittyy Suomen luonnonsuojeluliittoon sen Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri ry:n nimisen piirijärjestön kautta. Yhdistyksen tarkoituksena on herättää rakkautta luontoon ja edistää luonnon- ja ympäristönsuojelua toiminta-alueellaan. Yhdistys edistää vapaaehtoista luonnon- ja ympäristönsuojelutyötä toiminta-alueellaan, seuraa paikallisia ympäristön muutoksia, antaa lausuntoja toimialaansa liittyvissä asioissa ja tekee aloitteita sekä esityksiä viranomaisille ja yhteisöille. Se valistaa, tiedottaa ja kouluttaa luonto- ja ympäristöasioissa järjestämällä kokouksia, esitelmätilaisuuksia, kursseja ja julkaisee alaa käsittelevää yleisövalistusta tiedotusvälineissä. Yhdistys elvyttää luonnonharrastusta ja -tietämystä järjestämällä retkiä ja leirejä luontoon sekä edistää luontoon kohdistuvaa tutkimusta. (Lappeenrannan Seudun Luonnonsuojeluyhdistys ry 2009.)

Lappeenrannan Seudun työnhakijat ry

Lappeenrannan Seudun työnhakijat ry on työttömien toimintajärjestö, joka pyrkii tarjoamaan monipuolista ja virikkeellistä toimintaa alueen työttömille. Sen kotipaikka on Lappeenranta. Yhdistyksen tarkoitus on toimia työttömyyden vähentämiseksi ja poistamiseksi Suomesta, työttömien toimeentulon parantamiseksi sekä henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kohottamiseksi. Yhdistys järjestää tarkoituksen toteuttamiseksi työttömien omaehtoista toimintaa, harjoittaa työttömien neuvontapalvelua ja tiedotus- ja informaatiotilaisuuksia, harrastus- ja virkistys- sekä opintotoimintaa. (Lappeenrannan Seudun työnhakijat ry 2009.)

Maanpuolustuskoulutusyhdistys

Maanpuolustuskoulutusyhdistys kouluttaa kansalaisia selviytymään paremmin arjen vaaratilanteissa ja poikkeusoloissa. Se parantaa koulutuksellaan puolustusvoimien ja muiden viranomaisien valmiutta normaali- ja poikkeusoloissa. Se tekee yhteistyötä muiden turvallisuuskoulutus-, kasvatus- ja valistustyötä tekevien vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. (Maanpuolustuskouluyhdistys Etelä-Karjala 2009).

Sutelan Martat ry

Martat on kotitalousneuvontaa tekevä kansalaisjärjestö, joka edistää kotien ja perheiden hyvinvointia sekä tarjoaa jäsenilleen monipuolista toimintaa ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksia. Sutelan Martat ry on paikallinen marttayhdistys. Sutelan Martat ry:n suosituin toimintamuoto on marthaillat, joiden teemat vaihtelevat vuodenaikojen mukaan. Yhdistys pitää myös erilaisia kursseja ja opintokerhoja. (Sutelan Martat ry – Tarkkolan Seudun kylät ry 2009.)

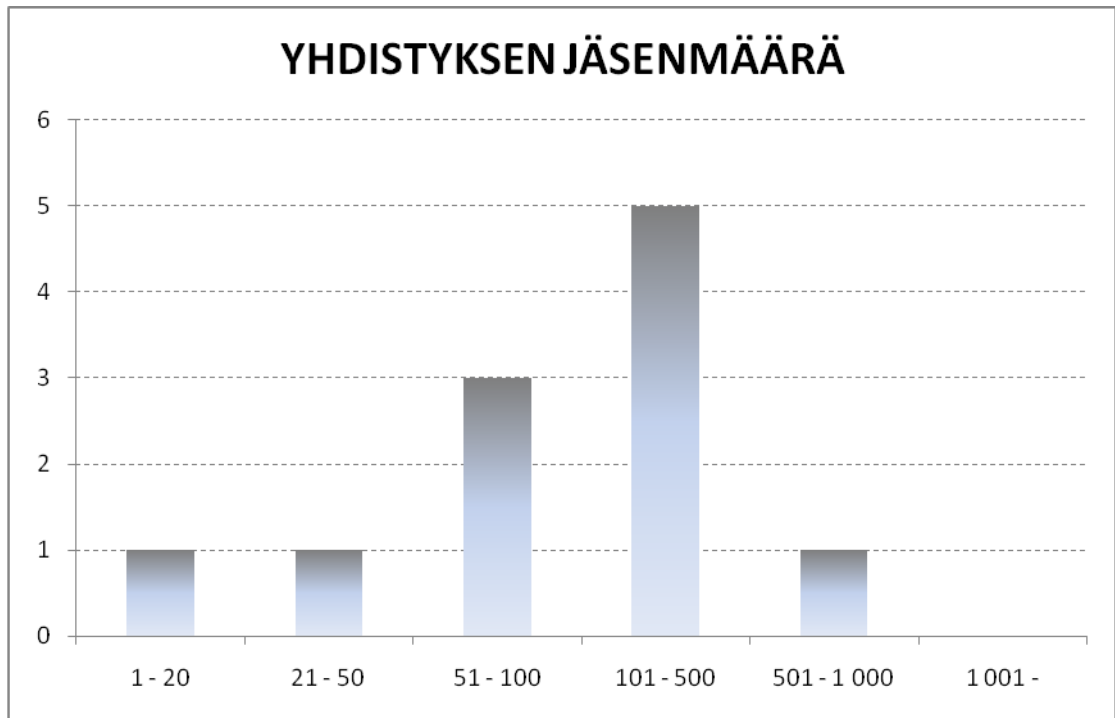
7.4 Kyselyn tulokset

Kyselyn tulokset käsitellään samassa järjestyksessä ja muodossa kuin kysymykset ovat kyselylomakkeessa. Ensin käydään lävitse yhdistysten taustatiedot, minkä jälkeen käsitellään yhdistysten toiminnan laajuus ja kolmantena yhdistysten tilintarkastuksen osuus.

7.4.1 Yhdistysten taustatiedot

Yhdistyksen taustatiedoissa kysyttiin yhdistyksen nimeä, jäsenmäärää sekä sitä, saako yhdistys avustusta julkisista varoista. Julkisia varoja myöntävät esimerkiksi kunta, valtio, Raha-automaattiyhdistys (RAY) ja Veikkaus.

Kyselyyn vastanneiden yhdistysten jäsenmäärä näkyy kuvasta 7.4.1.1. Yhdistyksissä 45,5 %:lla oli 101 – 500 jäsentä. Yhdessäkään yhdistyksessä ei ollut yli 1 000 jäsentä. Yhdellä yhdistyksellä oli jäseniä enemmän kuin 500, mutta vähemmän kuin 1 000 jäsentä. Viidellä yhdistyksellä oli jäseniä 100 tai alle eli 45,5 % yhdistyksistä kuului tähän joukkoon. Kyselyyn vastanneet yhdistykset olivat siis suhteellisen pieniä yhdistyksiä jäsenmäärältään.

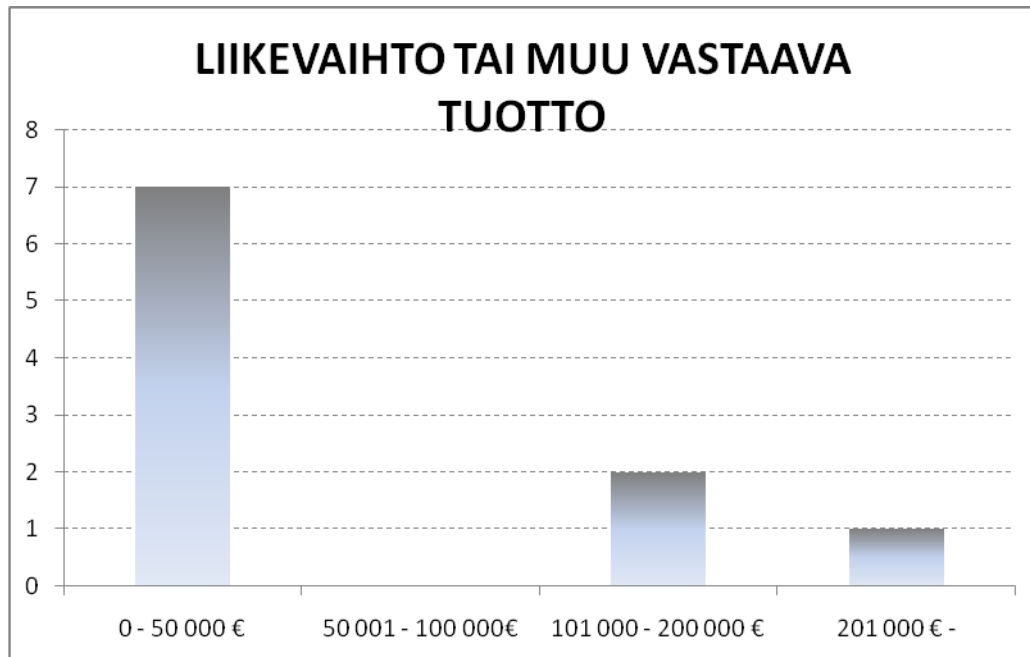

Kuva 7.4.1.1. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten jäsenmäärä.

Kuusi vastanneista yhdistyksistä saa avustuksia julkisista varoista. Vastauksista ei käynyt ilmi, miltä taholta avustuksia yhdistys saa, eikä sitä myöskään heiltä erikseen kysytty. Neljä yhdistystä sen sijaan ei saa minkäänlaista julkista avustusta.

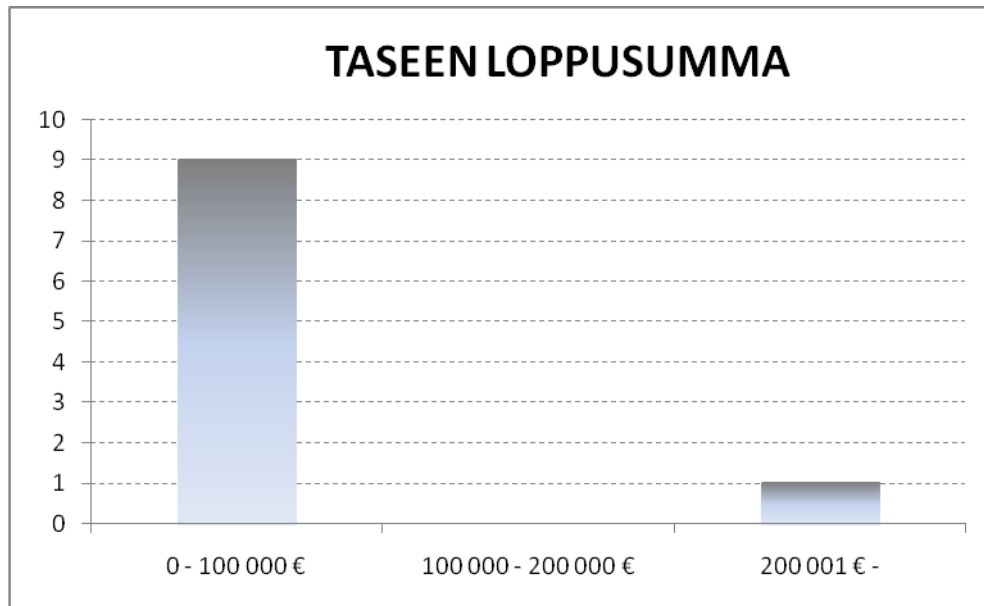
7.4.2 Yhdistyksen toiminnan laajuus

Yhdistyksen toiminnan laajuus määriteltiin yhdistyksen liikevaihtona tai muuna vastaavana tuottona, taseen loppusummana sekä työsuhteessa olevan henkilökunnan määränä keskimäärin. Tiedot pyydettiin tilikaudelta 2007.

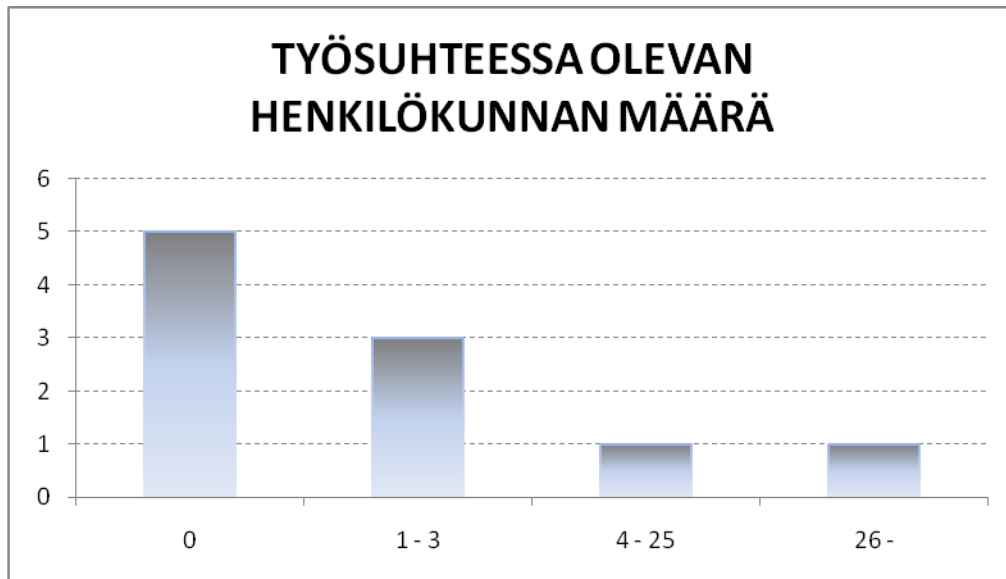
Kuva 7.4.2.1. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten liikevaihto tai muu vastaava tuotto tilikaudella 2007.

Kyselyyn vastanneiden yhdistysten liikevaihto tai muu vastaava tuotto tilikaudella 2007 oli suhteellisen pieni ja se näkyy kuvasta 7.4.2.1. Käsitteellä muu vastaava tuotto tarkoitetaan varsinaisen toiminnan, varainhankinnan sekä sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottojen summaa (Korkeamäki 2008, 121.) Seitsemällä yhdistyksellä liikevaihto tai muu vastaava tuotto tilikaudella 2007 oli 50 000 € tai sen alle. Kahdella yhdistyksellä se vastaavasti oli yli 100 000 €, mutta alle 200 000 €. Yhden yhdistyksen liikevaihto tai muu vastaava tuotto tilikaudella 2007 oli yli 200 000 €. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten toiminnan laajuus liikevaihdolla tai muulla vastaavalla tuotolla mitattuna on suhteellisen pientä.

Kuva 7.4.2.2. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten taseen loppusumma tilikaudella 2007.

Kyselyyn vastanneiden yhdistysten koko taseen loppusummalla mitattuna näkyy kuvasta 7.4.2.2. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten taseen loppusumma vuonna 2007 oli yhdeksällä yhdistyksellä 100 000 € tai sen alle. Yhdellä yhdistyksellä ainoastaan taseen loppusumma tilikaudella 2007 oli yli 200 001 €. Tämä kuvastaa myös, että kyselyyn osallistuneet yhdistykset ovat suhteellisen pieniä.

Kuva 7.4.2.3. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten työsuhteessa olevan henkilökunnan määrä keskimäärin tilikaudella 2007.

Viimeinen kriteeri, arvioitaessa kyselyyn vastanneiden yhdistysten toiminnan laajuutta, näkyy kuvassa 7.4.2.3. eli yhdistyksessä työsuhteessa olevan henkilökunnan määrä tilikaudella 2007. Viidellä kyselyyn vastanneista yhdistyksellä ei ollut tilikaudella 2007 yhtään henkilöä työsuhteessa. Kolmella yhdistyksellä on 1 – 3 henkilöä, yhdellä 4 – 25 henkilöä ja yhdellä 26 henkilöä tai enemmän työsuhteessa olevaa henkilökuntaa. Tämä osoittaa liikevaihdon tai muun vastaavan tuoton ja taseen loppusumman tapaan sen, että kyselyyn osallistuneet yhdistykset ovat suhteellisen pieniä eikä palkattua henkilökuntaa ole, vaan yhdistykset toimivat pääasiassa vapaaehtoisvoimin. Yhdistyksillä ei myöskään ole taloudellisia resursseja palkata työvoimaa.

7.4.3 Yhdistysten tilintarkastus

Yhdistysten tilintarkastuksesta kysyttiin seuraavanlaisia kysymyksiä:

- Onko yhdistyksellä tällä hetkellä tilintarkastaja?
- Onko yhdistyksellä tilintarkastajana KHT- tai HTM- tilintarkastaja tai KHT- tai HTM-tilintarkastusyhteisö tai muu tilintarkastaja?

- Onko yhdistys tyytyväinen sillä käytössä olevaan nykyiseen tilintarkastusmuotoon? Miksi yhdistys on/ei ole tyytyväinen käytössään olevaan tilintarkastusmuotoon?
- Onko yhdistys kiinnostunut luopumaan tilintarkastuksesta, jos siihen edellytykset täyttyvät? Miksi yhdistys on/ei ole kiinnostunut luopumaan tilintarkastuksesta?
- Jos tilintarkastuspakkoa rajoitetaan, valitseeko yhdistys KHT- tai HTM-tilintarkastajan/KHT- tai HTM-tilintarkastusyhteisön toiminnantarkastajan rinnalle? Miksi yhdistys valitsee/ei valitse toiminnantarkastajaa auktorisoidun tilintarkastajan rinnalle?
- Onko yhdistys kiinnostunut luopumaan tilintarkastusvelvollisuudesta lähivuosina? Miksi yhdistys on/ei ole kiinnostunut luopumaan tilintarkastuksesta?
- Kannattaako yhdistys/ei kannata sitä, että toiminnantarkastus korvaisi nykyisen maallikkotilintarkastuksen eli entisen käytännön jatkuminen olisi mahdollista? Miksi yhdistys kannattaa/ei kannata entisen käytännön jatkamista?
- Onko kustannuksilla vaikutuksia siihen, valitseeko yhdistys tilintarkastajaksi ns. maallikkotilintarkastajan vai auktorisoidun tilintarkastajan?

Kaikilla yhdistyksen kyselyyn vastanneilla yhdistyksillä oli kyselyhetkellä tilintarkastaja. Kolmella yhdistyksellä on tilintarkastajana KHT-tilintarkastaja ja yhdeksällä on tilintarkastajana muu tilintarkastaja kuin auktorisoitu tilintarkastaja. Muulla tilintarkastajalla he tarkoittavat ns. maallikkotilintarkastajaa. Kahdella vastanneista maallikkotilintarkastajan rinnalla oli KHT-tilintarkastaja.

Kyselyyn vastanneista yhdistyksistä kaikki olivat tyytyväisiä nykyiseen käytössään olevaan tilintarkastusmuotoon. Vastaajien mielestä tilintarkastajat, riippumatta siitä, ovatko he maallikkotilintarkastajia vai auktorisoituja tilintarkastajia, olivat olleet yhdistyksen tilintarkastajina useamman vuoden ajan ja antaneet asiallista palautetta toiminnasta ja kirjanpidosta. Lisäksi yksi vastaaja oli sitä mieltä, että heidän yhdistyksensä on hyvin pieni eikä heillä ole taloudellisia resursseja valita HTM-tilintarkastajaa, vaan he ovat valinneet

taloushallinnon ammattilaisen, joka tarkastaa yhdistyksen tilit. Yhden yhdistyksen vastaajan mielestä nykyinen tilintarkastaja, joka on koulutukseltaan kauppatieteiden maisteri (KTM), on pätevä ja tekee huolellisesti tilintarkastuksen sekä antaa hyviä neuvoja ja palautetta sekä ohjeita. Tilintarkastajalta voi myös etukäteen kysellä kirjanpitoon liittyviä asioita. Yksi yhdistys toteuttaa erilaisia hankkeita, joiden yhtenä vaatimuksena on KHT-tilintarkastaja ja lisäksi heidän saamansa valtionavun kannalta on hyvä olla ammattitarkastaja. Yhden yhdistyksen mielestä nykyinen käytänne mahdollistaa maallikkotilintarkastajan käytön. Yhdellä vastanneista yhdistyksistä on ollut pitkään sama tilintarkastaja, joka tuntee hyvin yhdistyksen toiminnan ja yhteistyö sujuu joustavasti puolin ja toisin. Rahaliikenne on yhdessä yhdistyksessä sen verran pienimuotoista, että nykyinen tilintarkastusmuoto on aivan riittävä. Pienen yhdistyksen vuotuinen liikevaihto on niin pieni, että asiat hoituvat varsin hyvin maallikkotilintarkastajan voimin.

On ehdotettu, että tilintarkastuspakosta luovutaan pienten yhdistysten osalta. Ehtona tilintarkastuspakosta luopumiseen on, että enintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- Taseen loppusumma on yli 100 000 €.
- Liikevaihto tai vastaava tuotto on yli 200 000 €.
- Palveluksessa on keskimäärin yli 3 henkilöä. (OM 2006.)

Kolme kyselyyn vastanneista yhdistyksistä oli kiinnostunut luopumaan tilintarkastuksesta, jos siihen edellytykset täyttyvät. Sen sijaan kuusi vastanneista oli sitä mieltä, että tilintarkastuksesta luopuminen ei kiinnosta, vaikka edellytykset siihen täytyisivätkin.

Yhdistykset, jotka eivät olleet kiinnostuneet luopumaan tilintarkastuksesta, vaikka ehdot siihen täytyisivätkin, olivat sitä mieltä, että myös ulkopuolisen tahon on hyvä arvioida yhdistyksen toimintaa. Lisäksi ne olivat sitä mieltä, että yhdistyksen tilit on hyvä tarkastaa aivan samaan tapaan kuin muidenkin tahojen. Yhdistyksissä on mahdollisuus väärinkäyttöihin ja se tulisi estää mahdollisuuksien mukaan. Tilintarkastus on väärinkäytösten ehkäisyssä varsin hyödyllinen keino.

Lisäksi niiden yhdistysten, jotka saavat jotakin kautta julkista rahaa, pitäisi aina olla velvoitettuja jonkinlaiseen tarkastukseen.

Ne yhdistykset, jotka olivat kiinnostuneita luopumaan tilintarkastuksesta, olivat sitä mieltä, että niiden toimintansa on hyvin pienimuotoista ja yksinkertaista. Lisäksi niillä ei ole liiketoimintaa eivätkä ne saa esimerkiksi EU-rahaa.

On myös ehdotettu, että yhdistyksiin tulisi toiminnantarkastaja. Jos tilintarkastuspakkoa rajoitetaan, valitseeko yhdistys KHT- tai HTM-tilintarkastajan/KHT- tai HTM-tilintarkastusyhdistyksen toiminnantarkastajan rinnalle. Kaksi yhdistyksistä oli sitä mieltä, että ne valitsisivat toiminnantarkastajan rinnalle auktorisoidun tilintarkastajan. Kaksi oli sitä mieltä, että ne eivät valitse toiminnantarkastajan rinnalle auktorisoitua tilintarkastajaa. Kolme oli sitä mieltä, että ne mahdollisesti valitsisivat auktorisoidun tilintarkastajan toiminnantarkastajan rinnalle. Kaksi ei vastannut tähän kysymykseen lainkaan.

Perusteluissaan toiminnantarkastajan valinnalle yhdistykset totesivat, että mikäli toiminnantarkastajalla on kaikki edellytykset tarkastaa yhdistyksen toiminta ja kirjanpito, on se hyvä varmistus tilintarkastajan lisäksi. Yhdistykset, jotka eivät valitsisi toiminnantarkastajaa hyväksytyyn tilintarkastajan rinnalle, perustelivat vastaustaan sillä, että KHT-tilintarkastajan tehtäviin kuuluu tarkastaa myös yhdistyksen hallinto. Lisäksi niillä ei ole varaa maksaa useammalle ammattihenkilölle palkkoja.

Kaksi yhdistystä oli valmiita luopumaan tilintarkastusvelvollisuudesta lähivuosi-
na, jos siihen on mahdollisuus. Niillä on muutenkin tarkoitus ajaa toimintaa pik-
kuhijaa alas lähivuosina. Kuusi vastaajista ei ollut kiinnostunut luopumaan ja
kolme oli mahdollisesti valmis luopumaan. Yhdistykset, jotka eivät ole kiinnos-
tuneita luopumaan tilintarkastuksesta, olivat sitä mieltä, että tilintarkastuksella
varmistetaan yhdistyksen toiminnan ja kirjanpidon asianmukainen ja oikea hoi-
to. Tilintarkastus nähdään yhdistyksessä tärkeäksi, koska yhdistyksessä liikkuu
rahaa suuriakin summia ja sen käyttöä tulee valvoa. Tilintarkastus antaa yhdis-
tyksestä luotettavan kuvan sidosryhmille. Lisäksi tilintarkastus lisää luotettavuut-
ta hallinnon, henkilökunnan ja yhdistyksen hallituksen välille. Tilintarkastus li-

säksi helpottaa byrokratiaa ja on suurempi vaara väärinkäytöksille, jos tilintarkastusta ei suoriteta.

Ehdotuksen mukaan muiden kuin KHT- ja HTM-tilintarkastajien suorittaman tilintarkastuksen eli ns. maallikkotilintarkastuksen tilalle luotaisiin yhdistyslaissa uusi tarkastuksen muoto, toiminnantarkastus. Toiminnantarkastus korvaisi nykyisen maallikkotilintarkastuksen, mikä näin ollen mahdollistaisi entisen käytännön jatkamisen.

Kaksi yhdistyksistä ei kannattanut ajatusta ja seitsemän yhdistystä kannatti. Pienille yhdistyksille toiminnantarkastus riittäisi vallan hyvin. Maallikkotilintarkastajan käyttämiseen nähdään liittyvän riskejä. Tämän tulisi tuntea tarvittavassa laajuudessa kirjanpitoa ja lakipykälää. Maallikkotilintarkastus olisi kuitenkin yksinkertaisin vaihtoehto ja toimisi hyvin pienissä yhdistyksissä. Pienille yleishyödyllisille yhdistyksille esimerkiksi KHT-tilintarkastaja tulee taloudellisesti liian kalliiksi. Jos maallikkotilintarkastajaa ei enää hyväksytä, vaan tilalle tulee valita toiminnantarkastaja, toivotaan, että toiminnantarkastus on edullisempaa kuin auktorisoidun tilintarkastajan suorittama tarkastus. Toiminnantarkastus kuulostaa monimutkaisemmalta ja työläämmältä kuin maallikkotilintarkastajan suorittama tilintarkastus.

Kysymykseen, onko kustannuksilla vaikutuksia siihen, valitseeko yhdistys tilintarkastajaksi ns. maallikkotilintarkastajan vai auktorisoidun tilintarkastajan, kaksi vastaajista vastasi, että kustannuksilla ei ole väliä. Kahdeksan vastaajan mielestä kustannuksilla sen sijaan on väliä. Tähän on jo edellä mainittu perusteluja eli toiminta on niin pienimuotoista, ettei ole taloudellisia resursseja maksaa ammattihenkilölle palkkaa suoritetusta tarkastustyöstä. Kysymykseen, onko kustannuksilla vaikutuksia siihen, valitseeko yhdistys auktorisoidun vai maallikko tilintarkastajan, ei ollut merkitystä, saako yhdistys avustuksia julkisista varoista. Yhdistykset, joiden mielestä kustannuksilla ei ole väliä, ovat kuitenkin vastaajista suurimpia, mikäli laajuus mitataan liikevaihtona tai muuna vastaavana tuottona tai taseen loppusummana. Lisäksi näiltä yhdistyksiltä edellytetään muutoinkin erilaisten hankkeiden ja julkisten avustusten vuoksi auktorisoidun tilintarkastajan valintaa.

Muissa kommenteissa tuli esille, että vastaajien mielestä pienimpienkin yhdistysten tilintarkastus on syytä suorittaa oikein. Asiantunteva maallikkotilintarkastaja pystyy siihen pienemmissä yhdistyksissä, mutta suuremmissa yhdistyksissä on hyvä olla auktorisoitu tilintarkastaja. Yhdistyslain uudistuksessa tulisi huomioida yhdistyksen koko ja toiminnan laajuus. Pienten yhdistysten kohdalla laki voisi olla joustavampi kuin suurten yhdistysten kohdalla. Suurissa yhdistyksissä on paljon toimintaa ja varallisuutta. Jos lainsäädäntömuutokset aiheuttavat sääntömuutoksia yhdistyksille, ne pitäisi saada tehdä maksutta.

Yhdistyksen tilintarkastusta tekevän henkilön tulee olla tarpeeksi pätevä. Monissa yhdistyksissä esimerkiksi kirjanpidon tositteet eivät täytä tositteille asetettuja vaatimuksia. Mikäli tulisi pakolliseksi auktorisoidun tilintarkastajan suorittama tilintarkastus, monet pienet yhdistykset lopettaisivat toimintansa jo taloudellisen tilanteen vuoksi. Yhtenä toivomuksena oli, että yhdistysten tilintarkastus ja muu tarkastus saataisiin mahdollisimman reaaliaikaiseen ja sähköiseen muotoon näin tietotekniikan aikana. Tämä edesauttaisi myös sitä, että yhdistysten toiminta olisi mahdollisimman avointa kaikin puolin.

7.5 Yhteenveto kyselyn tuloksista

Kysely lähetettiin 20:lle Etelä-Karjalassa toimivalle yhdistykselle ja vastuksia kyselyyn tuli yhteensä 11, vastausprosentti oli siis 55 %. Vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä ja se antaa hyvän kuvan Etelä-Karjalassa toimivien pienempien yhdistysten tilintarkastukseen liittyvistä mielipiteistä. Kyselyyn vastanneet yhdistykset olivat täysin tyytyväisiä niillä käytössä olevaan tilintarkastusmenetelmään. Vastanneiden yhdistysten mielestä maallikkotilintarkastajan suorittama tilintarkastus - varsinkin pienemmissä yhdistyksissä - riittää hyvin. Lisäksi on tärkeää, että tilintarkastaja tuntee yhdistyksen toimintaa ja antaa tarvittaessa myös neuvoja.

Yhtä mieltä oltiin siitä, että tilintarkastus ei saa maksaa liikaa. Kuitenkin joukossa oli myös pari yhdistystä, joille ei ole väliä, mitä tilintarkastus maksaa. Tämä

on täysin riippuvainen siitä, saako yhdistys julkista avustusta, jolloin myös tilintarkastus vaaditaan. Auktorisoidun tilintarkastajan palveluista ei olla valmiitta maksamaan, koska yhdistykset ovat tyytyväisiä maallikkotilintarkastajan suorittamaan tarkastukseen ja se on riittänyt heidän kokoisessa yhdistyksessä hyvin.

Toiminnantarkastukseen ei suhtauduta täysin negatiivisesti. Toiminnantarkastus ei saa aiheuttaa yhdistyksille lisää kustannuksia. Lisäkustannukset tulisivat mahdollisesti aiheutumaan tarkastuksen hinnassa ja sääntömuutoksissa. Vastanneet yhdistykset toivovat, että sääntömuutoksia ei toiminnan tarkastukseen siirryttäessä tarvitse tehdä automaattisesti vaan tarvittaessa. Lisäksi he toivovat, että mahdolliset sääntömuutokset lakimuutokset yhteydessä saisi tehdä maksutta.

7.6 Vertailua Oikeusministeriön ja Etelä-Karjalassa toimivien yhdistysten kyselyn vastausten välillä

Oikeusministeriön työryhmä antoi kesäkuussa 2008 mietinnön (OMT 2008:3). Työryhmä ehdotti mm. säännöksiä toiminnantarkastajasta, joka käytännössä vastaisi vanhan tilintarkastuslain mukaista maallikkotilintarkastajaa. Lisäksi työryhmä ehdotti, että tilintarkastuspakosta luovuttaisiin pienten yhdistysten osalta. Yli puolet vastaajista (62 %) oli sitä mieltä, että yhdistyslain kokonaisuudistukselle ei ole tarvetta.

Oikeusministeriön tekemän kyselyn (OM 18/41/2006.) vastauksissa ja Oikeusministeriön yhdistyslakityöryhmän lausunnoista tulivat (OMTR 2008:3.) samat asiat esille kuin tässä Etelä-Karjalassa toimiville yhdistyksille suunnatussa kyselyssä. Oikeusministeriön kyselyn vastauksissa tuli myös ilmi, että on perusteltua luoda perinteisen tilintarkastuskäytännön rinnalle toiminnantarkastusjärjestelmä pienempiä yhdistyksiä varten. Pienten yhdistysten taloudellisista resursseista ja ajankäytöstä ei saa kuluu liian suurta osuutta tilintarkastuspalkkioihin ja muuhun talousbyrokraatiaan. Kuitenkin on pidettävä huolta, että kaikilla yhdistyksillä, myös pienillä, on tarkastuskäytäntö, jonka avulla voidaan arvioida toiminnan laillisuutta sekä talouden ja hallinnon hoitamista.

Ehdotukseen, että tilintarkastuspakosta pienten yhdistysten osalta luovuttaisiin ja yhdistyslain uudistuksessa luotaisiin uusi tarkastuksen muoto, toiminnantarkastus, suhtauduttiin positiivisesti. Ehdotus on hyvä, mutta sitä pidetään kuitenkin kalliina ja byrokraattisena tarkastuskäytäntönä. Tämä muutosehdotus saattaisi myös kuormittaa tarpeettomasti kaikkein pienimpiä yhdistyksiä. Tilintarkastuksen tilalle olisi kuitenkin hyvä luoda korvaava järjestelmä eikä tilintarkastuksista pientenkään yhdistysten osalta voida luopua kokonaan. Vastaajat ovat sitä mieltä, että on tärkeää olla tarkastuskäytäntö. Näin yhdistyksen jäsenet voivat luottaa siihen, että yhdistyksen varoja käytetään asiallisesti. Lisäksi, jos yhdistykset saavat ulkopuolista rahoitusta, on tärkeää, että on olemassa luotettava tarkastusjärjestelmä. Valittavalta toiminnantarkastajalta toivotaan riittävää taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemusta.

Oikeusministeriön kyselyn vastauksista käy myös ilmi se, että ilman pätevää valvontaa yhdistyksissä tapahtuu väärinkäytöksiä. Kaikissa yhdistyksissä, pienissä ja suuremmissa, on syytä säilyttää talouden, tilien, toiminnan ja hallinnon tarkastus. Tarkastuksen, joka on talouden, hallinnon ja toiminnantarkastusta, voisi suorittaa joko ammattitilintarkastaja tai maallikkotilintarkastaja. Tulevaa yhdistyslakia ei tulisi kuormittaa tarpeettomasti, joten talouden ja toiminnantarkastuksen sääntelyn ei tulisi olla kovin yksityiskohtaista. Maallikkotilintarkastus tulee säilyttää yhdistyslaissa nykyisen laajuisena talouden, hallinnon ja toiminnan tarkastuksena. Talouden ja hallinnon tarkastus on keskeinen väline jäsenille, piiri-, liitto- ja valtakunnan tasolle, erilaisten avustusten antajille ja myös verottajalle seurata yhdistyksen toimintaa.

Toiminnantarkastuksen käytäntöön ottamista kannatetaan, mikäli kyseessä on pienehkö yhdistys. Pakollista ammattitilintarkastajien käyttämistä pienten yhdistysten kohdalla vastustetaan. Tästä ollaan sitä mieltä, että se on turhaa, liian kallista ja ammattitilintarkastajien ajan väärinkäyttämistä. Lisäksi ammattitarkastajat eivät tule riittämään, mikäli pakollista ammattitarkastajien käyttämistä myös pienissä yhdistyksissä vaaditaan tulevaisuudessa. Seurauksena on uusi ongelma eli mistä saadaan lisää ammattitarkastajia, joita on tällä hetkelläkin rajallisesti.

Pienten yhdistysten vapauttamista muiden yhteisöjen tapaan lakisääteisestä tilintarkastusvelvollisuudesta puolletaan sekä Oikeusministeriön kyselyssä että Etelä-Karjalassa toimiville yhdistyksille suunnatussa kyselyssä. Tilintarkastuslain muutoksen johdosta yhdistyslakiin on otettava määräykset hallinnon tarkastuksesta. Hallinnontarkastuksesta ei tule ottaa yhdistyslakiin liian yksityiskohtaisia säännöksiä ja määräyksiä. Kuitenkin hallinnon tarkastuksen sääntelyn tulee olla riittävän tarkkaa ja yksityiskohtaista. Vastauksista käy myös ilmi, että toiminnantarkastus pitäisi säätää pakolliseksi niissä yhdistyksissä, joissa ei toimiteta tilintarkastuslain mukaista ammattitilintarkastusta.

8 UUDISTUSEHDOTUKSET YHDISTYSLAKIIN

Yhdistyslain uudistamistyöryhmä on ehdottanut yhdistyslain osittaista muuttamista, sillä kokonaisuudistus ei olisi tarpeen. Muutosten jälkeen laki vastaisi paremmin nykyaikaisen kansalais- ja järjestötoiminnan vaatimuksia. Muutosehdotukset liittyvät mm. pienten yhdistysten vapauttamiseen tilintarkastuslain tarkoittamasta tilintarkastusvelvollisuudesta, jonka voi suorittaa vain hyväksytty tilintarkastaja. Yhdistyksissä nykyisin käytössä oleva maallikotilintarkastus ehdotetaan korvattavaksi toiminnantarkastajalla. Toiminnantarkastuksesta lisätään säännökset yhdistyslakiin. Toiminnantarkastuksen voi suorittaa muu kuin hyväksytty tilintarkastaja eli tämä käytäntö vastaisi varsin paljon nykyistä maallikotilintarkastuskäytäntöä.

8.1 Pienten yhdistysten vapauttaminen hyväksytyin tilintarkastajan suorittamasta tilintarkastusvelvollisuudesta

Työryhmämietinnön 2008:3 Yhdistyslain tarkistamisesta mukaan työryhmä on ehdottanut, että pienet yhdistykset vapautettaisiin tilintarkastuslaissa tarkoitusta hyväksytyin tilintarkastajan suorittamasta tilintarkastusvelvollisuudesta.

Yhdistysten nykyinen maallikkotilintarkastus korvattaisiin toiminnantarkastuksella.

Toiminnantarkastuksesta lisättäisiin säännökset yhdistyslakiin. Toiminnantarkastus olisi tilintarkastuksen tapaan laillisuustarkastusta, joka kohdistuisi yhdistyksen kirjanpitoon, tilinpäätökseen ja hallintoon. Toiminnantarkastuksen sääntely olisi kuitenkin yleisluontoisempaa kuin tilintarkastuksen sääntely. Muutoksia on ehdotettu mm. toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimuksiin ja tarkastukselta edellytettävään tasoon, jotka eivät olisi yhtä ankarat kuin tilintarkastuksessa.

8.2 Toiminnantarkastajaa koskevat säännökset

Yhdistyslain 8 § ehdotetaan täydennettäväksi toiminnantarkastajaa koskevilla maininnoilla. Toiminnantarkastajasta olisi otettava yhdistyksen sääntöihin vastaavat määräykset kuin tilintarkastajasta. Säännöissä olisi mainittava toiminnantarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi. Lisäksi säännöissä olisi määrättävä, milloin toiminnantarkastajat valitaan.

Yhdistyslain 38 §:ään ehdotetut muutokset koskevat tilintarkastusta. Pykälän viittaus tilintarkastuslakiin muutettaisiin koskemaan tilintarkastuslakia, joka on annettu vuonna 2007. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana säännös velvollisuudesta valita vähintään yksi tilintarkastaja ja varatilintarkastaja, koska asiasta säädetään tilintarkastuslaissa.

Toiminnantarkastajan osalta asiasta ehdotetaan säädettäväksi pykälässä 38a. Pykälään ehdotetaan otettavaksi keskeiset yhdistyksen maallikkotilintarkastusta, toiminnantarkastusta, koskevat säännökset. Säännöksiä ehdotetaan toiminnantarkastajan valitsemisesta, kelpoisuudesta, esteellisyydestä sekä tehtävistä. Toiminnantarkastukseen sovellettaisiin tilintarkastuslakia varsinaisesti vain siltä osin, kuin niin on nimenomaisesti säädetty. Ehdotettavan 1 momentin mukaan yhdistyksessä, jossa ei ole tilintarkastajaa, on valittava toiminnantarkastaja, jollei säännöissä toisin määrätä. Lähtökohtana olisi, että jokaisessa yhdistyksessä

tulisi olla ainakin toiminnantarkastaja. Yhdistyksen olisi määrättävä säännöissä, mikäli se haluaa, että velvollisuutta toiminnantarkastajan valintaan ei ole.

Muutosehdotusten mukaan toiminnantarkastajan olisi aina oltava luonnollinen henkilö, toisin kuin tilintarkastajan. Toiminnantarkastaja ei siis voisi toimia missään yhteisö. Toiminnantarkastajalla olisi oltava sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Toiminnantarkastajana toimivalta henkilöltä ei edellytetäisi erityistä laskentatoimen tai varsinaisen tilintarkastuksen tuntemista. Ehdotuksen tarkoituksena on asettaa kelpoisuusvaatimukset tasoltaan sellaisiksi, että myös pienempiin yhdistyksiin voitaisiin löytää ja valita lain vaatimukset täyttävä toiminnantarkastaja. Yhdistyksen koosta, toiminnan luonteesta ja laajuudesta kuitenkin edelleen riippuisi, kuinka syvällistä taloudellisten asioiden tuntemusta toiminnantarkastajalta edellytetään. Samalla tavalla yhdistyskohtaisesti määräytyisi se, millaista oikeudellisten asioiden tuntemista toiminnantarkastajalta vaaditaan. Tältä osin pienimmissäkin yhdistyksissä toiminnantarkastajalla olisi aina oltava mm. ymmärrys siitä, että yhdistyksen varat on pidettävä erillään muiden, kuin yhdistyksen jäsenten ja sen hallituksen jäsenten, varoista.

Toiminnantarkastajan yleisiin kelpoisuusvaatimuksiin kuuluisi myös, että toiminnantarkastajana ei voisi olla vajaavaltainen taikka se, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu. Toiminnantarkastajan olisi oltava riippumaton tarkastusta suorittaessaan. Mikäli toiminnantarkastaja ei ole riippumaton, hänen on kieltäydyttävä tehtävästä tai luovuttava siitä. Toiminnantarkastaja ei voi toimia sellainen henkilö, johon tarkastus kohdistuu. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi hallituksen jäsen tai yhdistyksen toimihenkilö ei voi toimia yhdistyksen toiminnantarkastajana. (Oikeusministeriö 2008)

8.3 Sääntöjen muuttaminen

Siirtymäsäännöksissä säädettäisiin, että ennen uuden yhdistyslain voimaantuloa perustettujen yhdistysten osalta edellytettäisiin sääntöjen muuttamista. Käytännössä tällainen sääntömääräys voisi olla mielekäs vain kaikkein pienimmissä yhdistyksissä. Jos yhdistys valitsee vain yhden toiminnantarkastajan, sen tulee valita myös varatoiminnantarkastaja. Yhdistys saa säännöissään muuten vapaasti päättää toiminnan- ja varatoiminnantarkastajien määrästä.

Yhdistyksen kokous voi päättää toiminnantarkastajan valinnasta myös silloin, kun siihen ei sääntöjen mukaan ole velvollisuutta. Se voi halutessaan myös päättää valita useamman toiminnantarkastajan kuin sääntöjen mukaan olisi velvollisuus valita. Edellä mainituin tavoin voi yhdistyksen kokouksen lisäksi toimia myös valtuutettujen kokous, mikäli päätösvalta asiassa on sääntöjen mukaan valtuutetuilla.

Toiminnantarkastaja voidaan sääntöjen taikka yhdistyksen tai valtuutettujen päätöksen nojalla valita, vaikka yhdistyksellä olisi myös tilintarkastaja. Jos velvollisuus toiminnantarkastajan valintaan on suljettu pois säännöissä, eikä yhdistyksellä ole myöskään tilintarkastajaa, voisi jäsenten ja valtuutettujen yhden neljäosan vähemmistö kuitenkin vaatia toiminnantarkastajan valitsemista. Jos yhdistyksessä sen sijaan on tilintarkastaja, turvaa tämä riittävällä tavalla myös vähemmistön oikeusturvan, eikä vähemmistösuojasäännös tule sovellettavaksi.

Vaatus toiminnantarkastajan valitsemisesta voitaisiin tehdä vain sellaisessa kokouksessa, jossa asiaa on kokouskutsun mukaan käsiteltävä. Tällä on tarkoitus varmistaa jäsenten tai valtuutettujen riittävä osallistumismahdollisuus toiminnantarkastajaa koskevaan päätöksentekoon. Lisäksi tarkoituksena on estää se, että asiasta voitaisiin päättää jäsenten tai valtuutettujen aloitteentekooikeuden perusteella ilman, että päätösehdotuksesta olisi otettu maininta jo kokouskutsuun. (Oikeusministeriö 2008)

9 MUUTOSEHDOTUSTEN VAIKUTUKSET YHDISTYKSIIN

Yhdistyslain muutosehdotukset tuovat tullessaan varmasti muutoksia yhdistysten toimintaan. Muutokset voivat olla sekä hyviä että huonoja. Yhdistysten kannalta haitat tulevat olemaan lähinnä taloudellisia, joita tulevat aiheuttamaan mahdolliset sääntömuutokset sekä mahdollinen auktorisoidun tilintarkastajan käyttövelvoite. Mitä sitten toiminnantarkastajasta ja –tarkastuksesta aiheutuvat kustannukset tulevat olemaan, näyttää uuden yhdistyslain voimaantulo ja sen varsinainen käyttöönotto. Toiminnantarkastus toisi kuitenkin tullessaan myös etuja, sillä sen sääntely ei tulisi olemaan yhtä ankaraa kuin tilintarkastuksen sääntely. Seuraavassa esitetyt yhdistyslain muutosehdotusten mahdolliset hyödyt ja haitat yhdistyksille ovat pohdintoja siitä, mitä uuteen yhdistyslakiin ehdotetut muutokset, joita on käsitelty luvussa 8, toisivat mukanaan.

9.1 Muutosehdotusten hyödyt yhdistyksille

Hyöty yhdistyslain uudistuksesta olisi varmaankin suurempi pienille kuin suurille yhdistyksille. Pienet yhdistykset vapautettaisiin tilintarkastuslaissa tarkoitetusta hyväksytyyn tilintarkastajan suorittamasta tilintarkastusvelvollisuudesta. Mikäli pienet yhdistykset jäisivät tilintarkastusvelvollisuuden ulkopuolelle, siihen tulisi selvät raja-arvot, joiden perusteella tilintarkastusvelvollisuus määräytyy. Lisäksi hyötynä voidaan mainita se, että yhdistyslaissa ehdotettu toiminnantarkastus – sen vaatimukset ja edellytettävä taso - ei olisi yhtä ankaraa kuin tilintarkastuksessa.

Hyötynä voidaan ajatella myös se, että jokaisella yhdistyksellä olisi ainakin toiminnantarkastaja ja jokaisen yhdistyksen hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös tarkistettaisiin kuitenkin jollakin tasolla. Näin mahdolliset väärinkäytökset paljastuvat ja yhdistysten toiminnan avoimuus lisääntyy. Yhdistys voi kuitenkin säännöissään määrätä sen, valitaanko sille toiminnantarkastaja vai ei. Lisäksi yhdistys voi itse säännöissään määrätä, ottaako toiminnantarkastajan rinnalle auktorisoidun tilintarkastajan vai ei.

9.2 Muutosehdotusten haitat yhdistyksille

Yhdistysten kannalta yhdistyslain muutokset tuovat yhdistyksille tullessaan sääntömuutoksia, joista yhdistykset eivät ole mielissään. Muutosehdotukset tuovat tullessaan varmasti myös taloudellisia paineita yhdistyksille. Sääntömuutokset eivät ole ilmaisia. Lisäksi mahdollisen toiminnantarkastajan valinta ja / tai auktorisoidun tilintarkastajan valinta tuovat tullessaan taloudellisia uhrauksia yhdistyksille. Monen pienen yhdistyksen jo normaalisti pieni talous ei tule kestämään lakimuutoksen aiheuttamia kustannuksia.

Jokainen sääntömuutos, joka yhdistyksen sääntöihin tehdään Patentti- ja rekisterihallitukseen, maksaa. Muutosilmoitus tehdään Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin aina, kun rekisteröidyn yhdistyksen säännöt muuttuvat. Yhdistysten sääntöjen muuttamista koskeva muutosilmoitus, jota ei ole ennakkotarkastettu, maksaa 60 € ja ennakkotarkastettu maksaa 15 €. Sääntöjen tai sääntömuutosten ennakkotarkastus, 1-5 pykälää, maksaa 60 € ja jos on enemmän kuin 6 pykälää, maksaa se 200 €. (Patentti- ja rekisterihallitus 2009.)

Yhdistysten sääntömuutokset tulevat koskemaan tilintarkastusta / toiminnantarkastusta sekä tilintarkastajia / toiminnantarkastajia koskevia sääntöjä. Yhdistyksen sääntömuutokset on tehtävä aina yhdistyksen kokouksessa. Tämä on mainittava myös erikseen kokouskutsussa. Tämä lisää siis yhdistysten työtä myös tältä osin.

10 YHTEENVETO

Tämänhetkinen käytäntö, jossa tilintarkastuslain 459/2007 tultua voimaan 1.7.2007 yhdistysten tilintarkastuksessa noudatetaan kahta eri tilintarkastuslakia, on ongelmallinen. Noudatettava laki valitaan sen mukaan, toimiiko yhdistyksen tilintarkastajana ns. maallikkotilintarkastaja vai auktorisoitu eli hyväksytty tilintarkastaja. Maallikkotilintarkastajien suorittamaan tarkastukseen sovelletaan

tilintarkastuslakia 936/1994 ja vastaavasti auktorisoidun tilintarkastajan suorittamaan tarkastukseen tilintarkastuslakia 459/2007. Muutoksia siis yhdistyksen tilintarkastukseen liittyviin säännöksiin kaivataan, sillä pitemmällä tähtäimellä kahden tilintarkastuslain soveltaminen samanaikaisesti ei ole järkevää eikä suotavaa.

Oikeusministeriön lausuntokierros ja kysely osoittavat, että yhdistyslain kokonaisuudistukselle ei ole tarvetta. Sama näkyy myös pienimuotoisemmassa kyselyssä, joka osoitettiin Etelä-Karjalassa toimiville yhdistyksille. Vastauksien perusteella riittää, että uudistuksia tehdään nimenomaan tilintarkastukseen. Jonkinasteisen tilintarkastuksen kaikenkokoissa yhdistyksissä toivotaan säilyvän väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja avoimuuden lisäämiseksi. Toisaalta kuitenkin toivotaan, että pienempiä yhdistyksiä kohdeltaisiin kevyemmin kuin isompia yhdistyksiä.

Yhdistyslain säädösmuutosten toivotaan olevan selkeitä ja niiden ei toivota aiheuttavan yhdistyksille liikaa taloudellisia rasitteita eikä pakollisia sääntömuutoksia. Toiminnantarkastukseen suhtauduttiin hieman kriittisesti, sillä se epäiltiin monimutkaisemmaksi järjestelmäksi kuin nykyinen järjestelmä ja lisäksi epäiltiin, tuleeko se toisaalta muuttamaan mitään. Toiminnantarkastus vastannee nykyistä maallikkotilintarkastusta, ja tällä hetkellä tehtävä yhdistysten tilintarkastus kohdistuu samoihin asioihin kuin toiminnantarkastus. Eroavaisuudet käytännössä huomataan kuitenkin vasta tulevaisuudessa, kun yhdistyslain uudistus on tullut voimaan.

Työssä tehty sähköpostikysely ja sen vastaukset tyydyttivät. Vastausprosentti (55 %) oli odotettua suurempi. Se kuitenkin harmittaa, että kysely täytyi suorittaa kahtena osana, koska ensimmäisellä kierroksella vastauksia ei tullut riittävästi. Lopputulos on kuitenkin tyydyttävä. Kysely antoi vastaukset kysymyksiin, joihin niitä haluttiin eli ovatko yhdistykset tyytyväisiä nykyisin käytössään olevaan tilintarkastusmuotoon ja ovatko ne halukkaita luopumaan tilintarkastusvelvollisuudesta, mikäli siihen annetaan mahdollisuus. Lisäksi saatiin tietoa siitä, mitä mieltä yhdistykset ovat toiminnantarkastuksesta, ovatko ne halukkaita siirtymään siihen ja muuttaako se yhdistysten tilintarkastuskäytänteitä. Käytänteet

tulevat pysymään samoina eli yhdistykset ovat sitä mieltä, että yhdistysten tilintarkastus on tärkeää ja sen halutaan edelleen säilyvän. Pienten yhdistysten mielestä kuitenkin nykyinen eli maallikkotilintarkastajan käytön mahdollisuus riittää hyvin. Tilintarkastuksesta ei olla suuressa määrin halukkaita luopumaan. Pienimmät yhdistykset ovat siihen halukkaampia kuin isommat.

Kirjallisuutta ja muuta aineistoa aiheesta oli riittävästi. Varsinkin Oikeusministeriön Internet-sivustot olivat hyvänä lähteenä. Tilintarkastuksesta ja yhdistyksistä yleensä ja yhdistysten tilintarkastuksesta löytyi erilaista kirjallisuutta. Lisäksi tärkeänä lähteenä toimivat tilintarkastuslait (TTL 13.4.2007/459 ja TTLa 28.10.1994/936) sekä yhdistyslaki (YhdL 26.5.1989/503). Aineisto oli luotettavaa. Tilintarkastuslain 459/2007 voimaantulon aiheuttamat lehtiartikkelit olivat mielenkiintoista luettavaa. Ne ovat tietysti aina kirjoittajan mielipiteitä, mutta kirjoittajat kuitenkin tietävät, mistä puhuvat ja artikkelit ovat siitä syystä ihan varteenotettavia.

Mielenkiintoista on nähdä, minkälaisia muutosehdotuksia yhdistyslain uudistuksessa loppujen lopuksi tulee olemaan ja miten ne käytännössä tulevat vaikuttamaan yhdistysten toimintaan. Onko yhdistyksillä edessä sääntömuutosten tulva, riittävätkö ammattitilintarkastajat, mikäli heitä tullaan vaatimaan yhdistysten tilintarkastuksessa enenevässä määrin, miten käy pienten yhdistysten, onko niillä taloudellisia resursseja kaikkeen uudistukseen?

KUVAT

Kuva 7.4.1.1. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten jäsenmäärä, s. 25

Kuva 7.4.2.1. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten liikevaihto tai muu vastaava tuotto tilikaudella 2007, s. 26.

Kuva 7.4.2.2. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten taseen loppusumma tilikaudella 2007, s. 27

Kuva 7.4.2.3. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten työsuhteessa olevan henkilökunnan määrä keskimäärin tilikaudella 2007, s. 28.

LÄHTEET

Etelä-Karjalan Dementiayhdistys ry. 2009. Yhdistyksen esittely. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.ekdementia.com/esittely/index.html> (Luettu 19.10.2009)

Etelä-Karjalan Kylät ry. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://yhdistykset.etela-karjala.fi/kylat/> (Luettu 19.10.2009)

Etelä-Karjalan lintutieteellinen yhdistys EKLY.2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://yhdistykset.etela-karjala.fi/ekly/> (Luettu 19.10.2009)

Etelä-Karjalan puunsorvaajat ry. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.yhdistykset.etela-karjala.fi/puunsorvaajat.index.html> (Luettu 19.10.2009)

Halila H. & Tarasti L. 2006. Yhdistysoikeus. 3. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Horsmanheimo P. & Kisanlahti T. & Steiner M-L. 2007. Tilintarkastuslaki - Kommentaari. Helsinki: WSOYpro.

Horsmanheimo P. & Steiner M-L. 2008. Tilintarkastus - Asiakkaan opas. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Kaakkois-Suomen MS-yhdistys ry. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://yhdistykset.etela-karjala.fi/ksmyhd/yhdistys.htm> (Luettu 19.10.2009)

Kaakon Noutajakoira-yhdistys ry. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.kaakonnoutajat.net/> (Luettu 19.10.2009)

Keskustanuoret. Keskustan Etelä-Karjalan piiri. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.keskustanuoret.fi/portal/piirit/etela-karjala/politiikka/> (Luettu 19.10.2009)

Korkeamäki A-M. 2008. Tilintarkastuksen perusteet. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Lappeenrannan Seudun luonnonsuojeluyhdistys ry. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.sll.fi/etela-karjala/lappeenranta> (Luettu 19.10.2009)

Lappeenrannan Seudun työnhakijat ry. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.lprsth.fi/> (Luettu 19.10.2009)

Maanpuolustuskouluyhdistys Etelä-Karjala. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.mpky.fi/cgi-bin/mpk.pl?sid=5&kid=1> (Luettu 19.10.2009)

Muukkonen M. 2008. Yhdistysoikeuden perusteet. Helsinki: Edita Prima Oy.

Mäkinen, L. 2008. Yhdistyslain uudistuksen kipukohdat. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.lasmak.com/printeralaosa.php?table=ARTIKKELIT&id=404> (Luettu 20.1.2009)

Nevalainen R. 2007. Tilintarkastus muutosten keskellä. Tilintarkastus - Revision 1, 4.).

Norri M. & Palsala A. 1989. Yhdistys - käytännön käsikirja. Helsinki: Tietosano-
ma Oy.

Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2009:12. Tiivistelmä yhdistyslakityö-
ryhmän mietinnöstä (OMTR 2008:3) annetuista lausunnoista. Saatavilla www-
muodossa:
<http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Lausuntojajaselvityksia> (Tulostettu ja luettu 13.10.2009)

Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto. Muistio yhdistyslain tarkistamisesta
6.10.2007. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.om.fi/Etusivu/Vireilla/Saadoshankkeet/Yhtiooikeus/Yhdistyslain> tar-
kistaminen (Tulostettu ja luettu 25.1.2009)

Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto. 2007. Tiivistelmä arviomuistiosta ane-
tuista lausunnoista. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.om.fi/Etusivu/Vireilla/Saadoshankkeet/Yhtiooikeus/Yhdistyslain> tar-
kistaminen (Tulostettu ja luettu 25.1.2009)

OM. 2006. Oikeusministeriön kysely yhdistyslain tarkistamisesta.
OM 18/41/2006. Saatavilla www-muodossa:
[http://www.htm.fi/instancedata/prime_product_yhdistys/htm/embeds/Yhdistyslak
i_kyselyn_teksti_ja_alustavat_komentit.pdf](http://www.htm.fi/instancedata/prime_product_yhdistys/htm/embeds/Yhdistyslaki_kyselyn_teksti_ja_alustavat_komentit.pdf) (Tulostettu ja luettu 20.1.2009)

OMTR 2008:3. Oikeusministeriö. Työryhmämietintö 2008:3. Yhdistyslain tarkis-
taminen. Saatavilla www-muodossa:
[http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Tyoryhmamietintoja/Tyoryhmamietintojenark
isto/Tyoryhmamietintoja2008](http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Tyoryhmamietintoja/Tyoryhmamietintojenarkisto/Tyoryhmamietintoja2008) (Tulostettu ja luettu 20.1.2009)

Paananen R. 2001. Yhdistyslaki. 6. korjattu painos. Vantaa: K-Print oy.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2009. Yhdistysrekisteri. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html> (Luettu 10.10.2009)

Riistama V. 2008. Tilintarkastus - perusteet. 3. uudistettu painos. Porvoo:
WSOY. EKONOMIA-sarja.

Sutelan Martat ry. - Tarkkolan Seudun kylät ry. 2009. Saatavilla www-muodossa:

<http://194.251.35.222/Kiinteasivu.asp?KiinteasivuID=7604&NakymaID=282>

(Luettu 19.10.2009)

TTLa. Tilintarkastuslaki 28.10.1994/936

TTL. Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459

Tomperi S. 2009. Tilintarkastus. Normeista käytäntöön. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vierros, H. 2008. Tilintarkastuksen erityispiirteitä yhdistyksissä ja säätiöissä. Tilintarkastus – Revision 5, 28-31.

YhdL. Yhdistyslaki 26.5.1989/503

Yhdistystieto. 2009. Tietoa yhdistyksestä. Saatavilla www-muodossa:

[http://www.yhdistystieto.fi/tietoa_yhdistyksesta/mika_on_yhdistys/Mikä on yhdistys?](http://www.yhdistystieto.fi/tietoa_yhdistyksesta/mika_on_yhdistys/Mika_on_yhdistys?) (Luettu 30.3.2009)

YLE. 2009. Eduskunnan urheilukerhossa paljastui suuri kavallus. Saatavilla www-muodossa:

http://yle.fi/uutiset/talous_ja_politiikka/2009/10/eduskunnan_urheilukerhossa_paljastui_suuri_kavallus_1060384.html (Luettu 19.10.2009)

ARVOISA VASTAANOTTAJA

Uusi tilintarkastuslaki (459/200/) tuli voimaan 1.7.2007. Samalla kumottiin aikaisempi vuoden 1994 tilintarkastuslaki (936/1994). Keskeisimpiä muutoksia uudessa tilintarkastuslaissa olivat mm. maallikkotilintarkastuksen lopettaminen vuoteen 2011 ulottuvan siirtymäkauden aikana. Tilintarkastajaksi voi valita vain hyväksytyn tilintarkastajan (KHT- tai HTM-tilintarkastajan tai KHT- tai HTM-yhteisön).

Edellä mainittu muutos tarkoittaa sitä, että **yhdistyksissä ei voi käyttää maallikkotilintarkastajaa enää siirtymäkauden loppumisen eli 31.12.2011 jälkeen. Yhdistykset jäivät kokonaan uuden tilintarkastuslain ulkopuolelle ja yhdistysten tulee noudattaa vanhaa tilintarkastuslakia. Yhdistyslakia ollaan uudistamassa** ja sinne tullaan laittamaan yhdistysten tilintarkastusta koskevia säännöksiä. Mielenkiintoista on, tullaanko tilintarkastuksesta luopumaan kokonaan yhdistysten osalta, jäävätkö pienet yhdistykset tilintarkastuksen ulkopuolelle vai tuleeko yhdistyksiin tilintarkastuksen rinnalle toiminnantarkastus.

Aihe on siis ajankohtainen ja aihe herättää monia avoimia kysymyksiä. **Kyselyn tavoitteena on saada erityisesti pienten yhdistysten osalta tietoa siitä, mitä mieltä he ovat mahdollisista muutoksista** (tilintarkastuksen lopettaminen pienten yhdistysten osalta, toiminnantarkastuksesta, ym.).

Lähetän kyselyn sähköpostitse kahdellekymmenelle Etelä-Karjalassa toimivalle yhdistykselle. Kysely osoitetaan yhdistysten puheenjohtajalle. Kyselyyn voi tietysti vastata jokin muukin yhdistyksen vastuhenkilö. **Vastauksenne** pyydän lähettämään **15.6.2009 mennessä**. Annan myös tarvittaessa lisätietoja sekä kyselystä että itse opinnäytetyöstä sähköpostitse. Työssäni en tule käyttämään yhdistysten nimiä vastauksien yhteydessä ja vastauksianne käsitellään ainoastaan työssäni. **Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa, mitä mieltä yhdistykset ovat vallitsevasta tilintarkastusjärjestelmästä ja yhdistysten tilintarkastuksesta tulevaisuudessa.**

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!

YHTEISTYÖTERVEISIN

Pirjo Villanen
pirjo.villanen@student.saimia.fi

KYSELYLOMAKE

A. TAUSTATIEDOT

1. Yhdistyksen nimi

2. Yhdistyksen jäsenmäärä

- 1 – 20
 21 – 50
 51 - 100
 101 - 500
 501 - 1 000
 1 001 -

3. Saako yhdistykseenne avustusta julkisista varoista (kunta, valtio, RAY, Veikkaus, ym.)?

- Kyllä
 Ei

B. YHDISTYKSEN TOIMINNAN LAAJUUS

4. Yhdistyksen liikevaihto tai muu vastaava tuotto (tilikausi 2007).

- 0 – 50 000 €
 50 001 – 100 000 €
 100 001 – 200 000 €
 200 001 –

5. Yhdistyksen taseen loppusumma (tilikausi 2007).

- 0 – 100 000 €
 100 001 – 200 000 €
 200 001 –

6. Yhdistyksen työsuhteessa olevan henkilökunnan määrä keskimäärin (tilikausi 2007).

- 0
- 1 - 3
- 4 - 25
- 26 -

C. YHDISTYKSEN TILINTARKASTUS

7. Onko yhdistyksellä tällä hetkellä tilintarkastaja?

- Kyllä
- Ei

8. Yhdistyksellä on tilintarkastajana

- KHT-tilintarkastaja
- HTM-tilintarkastaja
- KHT-tilintarkastusyhteisö
- HTM-tilintarkastusyhteisö
- muu tilintarkastaja

9. Onko yhdistyksenne tyytyväinen nykyiseen teillä käytössänne olevaan tilintarkastusmuotoon?

- Kyllä
- Ei

Miksi olette / ette ole tyytyväinen käytössänne olevaan tilintarkastusmuotoon?

10. On ehdotettu, että tilintarkastuspakosta luovutaan pienten yhdistysten osalta. Ehtona on, että enintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- taseen loppusumma on yli 100 000 €
- liikevaihto tai vastaava tuotto on yli 200 000 €
- palveluksessa on keskimäärin yli 3 henkilöä

Onko yhdistyksenne kiinnostunut luopumaan tilintarkastuksesta, jos siihen edellytyksen täyttyvät?

- Kyllä
 Ei

Miksi olette kiinnostuneet/ette ole kiinnostuneet luopumaan tilintarkastuksesta?

11. On myös ehdotettu, että yhdistykseen tulisi toiminnantarkastaja. Jos tilintarkastuspakkoa rajoitetaan, valitsetteko KHT- tai HTM-tilintarkastajan / -yhteisön toiminnantarkastajan rinnalle.

- Kyllä
 Ei
 Mahdollisesti

Miksi valitsette / ette valitse toiminnantarkastajaa auktorisoidun tilintarkastajan rinnalle?

12. Onko yhdistyksenne kiinnostunut luopumaan tilintarkastusvelvollisuudesta lähivuosina?

- Kyllä
 Ei
 Mahdollisesti

Miksi olette / ette ole kiinnostuneita luopumaan tilintarkastuksesta?

13. Ehdotuksen mukaan muiden kuin KHT- ja HTM-tilintarkastajien suorittaman tilintarkastuksen eli ns. maallikkotilintarkastuksen tilalle luotaisiin yhdistyslaissa uusi tarkastuksen muoto, toiminnantarkastus. Toiminnantarkastus korvaisi nykyisen maallikkotilintarkastuksen, joka näin ollen mahdollistaisi entisen käytännön jatkamisen.

- Kannatan
 En kannata

Miksi kannatatte / ette kannata entisen käytännön jatkamista?

14. Onko kustannuksilla vaikutuksia siihen, valitsetteko yhdistyksenne tilintarkastajaksi ns. maallikkotilintarkastajan vai auktorisoidun tilintarkastajan?

- Kyllä
 Ei

15. Muuta? Ajatuksia yhdistysten tilintarkastuksesta, maallikkotilintarkastuksesta, yhdistyslain uudistuksista, mahdollisista lainsäädäntömuutosten aiheuttamista sääntömuutoksista, ym.